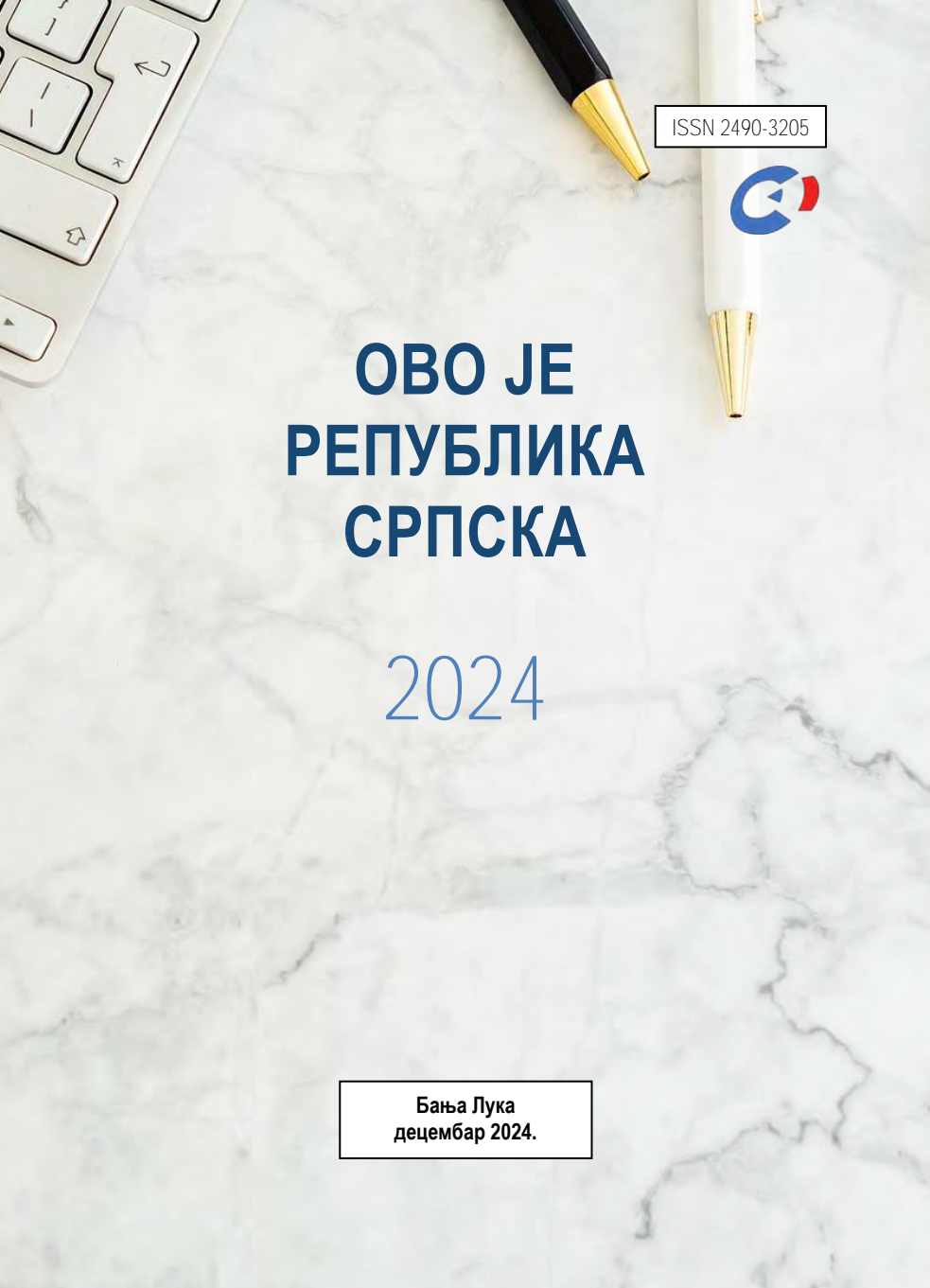

РЕПУБЛИЧКИ ЗАВОД ЗА СТАТИСТИКУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

ОВО ЈЕ РЕПУБЛИКА СРПСКА 2024

ISSN 2490-3205

ОВО ЈЕ РЕПУБЛИКА СРПСКА

2024

Бања Лука
децембар 2024.

ОВО ЈЕ РЕПУБЛИКА СРПСКА, 2024.

Главни и одговорни уредник:

Дарко Милуновић, директор

Редакциони одбор:

Дарко Милуновић, Небојша Кнежевић, Жељко Асентић, Владан Сибиновић, Велимир Савић

Начелник Одјељења за дисеминацију:

Владан Сибиновић

Приредио:

Велимир Савић

Припрема материјала:

Статистичка одјељења

Техничка припрема текста, дизајн и прелом:

Владан Сибиновић

Лектор:

Далибор Смиљкић

Корице:

Никола Савић

Штампа:

„PRINT SHOP“, д.о.о. Источно Сарајево

За штампарију:

Зоран Миовчић

Тираж:

100

Захваљујемо се свим ауторима чије смо иконице преузели са сајтова www.flaticon.com и www.freepik.com.

ПРЕДГОВОР

Поштовани читаоци,

Ово је Република Српска је занимљива и популарна статистичка публикација, јер је концепт издања такав да се основни подаци из најважнијих статистичких области о Српској представе кратко, језгровито и разумљиво широком кругу наших читалаца. Овогодишње издање је изузетно интересантно за проучавање и анализу, нарочито када се методом компарације погледају подаци и динамичне промјене у приказаним временским серијама.

Постоје позитивни трендови кад је област демографије у питању, јер је очекивано трајање живота значајно продужено и код жена и мушкараца, стопа морталитета је знатно нижа у односу на протекли период, а најважнији разлог томе је излазак човјечанства из пандемије вируса ковид 19. Људи чешће путују, контактирају, више раде и послују, расте број туриста и коришћења туристичких дестинација. Са друге стране, итекако се осјећају негативни утицаји тренутних ратних сукоба, нарочито када су у питању цијене хране, док цијене енергената варирају, што утиче и на индустријску производњу. Дрastiчно повећање цијене сточне хране утиче директно на цијену меса, месних прерађивина и млијека. Готово у свим областима које статички пратимо дошло је до крупних промјена у показатељима.

Задовољство читања је највеће када у рукама држите штампану публикацију. Трудимо се око њеног изгледа, јер представљамо нашу отаџбину. Свим корисницима обезбиједили смо електронску верзију на нашој веб страници. Ово наше периодично издање, кога од миља „легитимишемо“ као статистичку личну карту Републике Српске, публиковано је и на енглеском језику тако да је доступно свима, што и јесте један од статистичких принципа.

Пружамо вам мноштво података, интересантних графикана и табела са нескривеном намјером да популаризујемо статистику овом, по џепном формату малом а по свему осталом великом књигом. Пригодан је то наш предновогодишњи поклон, јер су издања Завода бесплатна, а на вама је да изаберете да ли ћете бити само читаоци или ћете и да користите наше податке у практичне сврхе. Надамо се да ће и ово издање, као и досадашња, читаоцима бити занимљиво и корисно.

Бања Лука, децембар 2024.

Дарко Милуновић, директор

РИЈЕЧ ПРИРЕЂИВАЧА

Праштање је мирис који љубичица оставља на пети која ју је згазила.

Марк Твен

Фочански прописи, пописи, описи...

Јесте ли бројали тунеле на путу Сарајево – Фоча? Не могу да вам, драги читаоци, дам тај податак, ионако то није статистика него пука евиденција, али сам готово сигуран да их није мање него на путу према Вишеграду. Објаснићу и зашто. Лијепо је пролазити кроз тунеле, и не само због тога, пошто сваки пут поново спознате важну животну истину да из мрака ниче свјетлост. А свјетлост на том путу, на тој цести према Фочи, је дивна, некаква сјеновита, мека, пуна лагане измаглице која се диже над бројним тамошњим рјечицама (волим бајковиту Бистрицу) са водотоцима и привременим језерцима које ријеке вјечно праве и разграђују, јер се тамо сунце тек мјестимично, али упорно пробија кроз стјеновите усјеке између високих врхова. Све ми то личи на неку борбу или можда плес, неки танго, близак и страсан додир, осоја и присоја - све је у наглашено њежном сфумату присуства и одсуства сунца, као да је баш чика Леонардо одабрао тај пут као инспирацију за свој ненасликан пејзаж. И како онда, поред толике љепоте, да се сјетиш да бројиш тунеле?

Одабрао сам путовање у Фочу, јер Завод тамо има одсјек који је у саставу нашег одјељења у Источном Сарајеву. Но, то је само један од разлога. По мени, овај крај је најљепши дио Српске, јер ту је природа не само недирнута него и неукротива, а опет толико пуна контраста, препознатљива у свијету љубитеља природе по својој јединствености. Општина Фоча је пространа, 1 118,8 km², а велики дио те територије припада Националном парку Сутјеска (проглашен 1962. године) који је име добио по истоименој планинској брзој ријеци која се након свог узбудљивог путовања, дугог 36 km, вијековима улива у Дрину као њена лијева притока. Несхватљиво је шта је Сутјеска успјела да уреже у стијењу, да створи корито и нађе пут међу висовима. Дио националног парка је и највиши планински врх Босне и Херцеговине Маглић (2 386 m). Фоча је општина у Републици Српској са највећим процентом заштићене територије - чак 25,5%. Поред НП „Сутјеска“, проглашен је и Парк природе „Тара“, а заштићен је и Споменик природе „Пећина Ледењача“ која је не само спелеолошки интересантна, него је и мјесто на којем су живјели праисторијски људи и на улазу у пећину су оставили цртеже, као вјечити траг свог постојања. То је национално културно благо. Ријека Тара и Пива заједнички стварају легендарну ријеку Дрину која је раздвајала Источно и Западно Римско царство. Два свијета, два менталитета. Дубоки кањони Таре и Дрине свјетски су позната дестинација за узбудљиво славаарење. Ту су, све до границе са Црном Гором, до Шћепан Поља никли бројни рафтинг кампови који, уз вођњу славаовима, гостима нуде богату гастрономску понуду у што сам се и лично увјерио.

Само, пут Фоча – Никшић који се протеже туда је враталоман и опасан, узак и стрм, више је за рели, а многи га користе као један од праваца за путовање до Јадранског мора. Наравно, сви желе да на том путовању сврате до Тјентишта и Долине хероја. На насловној страни наше публикације је ремек-дјело монументалне архитектуре, грандиозни споменик академског вајара и професора Миодрага Живковића посвећен погинулим партизанима испод којег је костурница у којој је сахрањен 3 301 борац. Ово је један од начина да се и преко ове публикације, видљиве у свијету, поклонимо сјенама наших хероја. На полећини је приказана још једна знаменитост и заштићено природно добро на територији Фоче, у селу Миљевина, чувене пјешчане пирамиде настале спрегом мразева, вјетрова и ерозије. Ова појава забиљежена је на само четири мјеста у свијету, од којих је једна позната као „Ђавоља варош“ у Србији. Центар урбане Фоче смјештен је на ушћу ријеке Ђехотине у Дрину. Фантастична локација. „Двије су се воде завадиле“ – (Ђехотина и ледена Дрина) пјесма Зехре Деовић.

Између долине Сутјеске и западних огранака Маглића, у националном парку простире се прашума Перућица са површином од 1 434 ha, која представља јединствени шумски резерват у Европи. Ту је и чувени водопад Скавац висок преко 70 метара. Можете о тој чудесној прашуми и њеној флори и фауни толико прочитати на интернету. Небројено података и фотографија је дато. Бити тамо је другачије и једино право искуство. Не може се то из фотеље. Но, ја сам имао срећу да прођем кроз ту прашуму 1983. године. Био сам у друштву народних хероја Цвијетина Мијатовића - Маје и Владе Шегрта, учесника битке на Сутјесци. Да, било је то прије 41 годину, обиљежавало се четрдесет година те чувене битке или боље речено страдања партизана (у вријеме кад је сваки пораз био пobjеда то се није могло рећи). Да све буде у знаку броја четрдесет тог дана смо прешли чак четрдесет километара, пели се на Вучево, Драгош Седло, прошли Суху, ишли на гроб Саве Ковачевића. Владо је практично био Савин замјеник. Историја се још одређује према њему. Мајо је био бескрајно приступачан и харизматичан (а био је Предсједник Предсједништва Југославије 1980/81. након Титове смрти). Обојица су све то прешли без посебног напора, али са видљивим узбуђењем од евоцирања. Мај је био, а од врелине у поласку прошли смо у Перућици сњегове и ледену кишу. Увече сам вечерао са њима за истим столом на Тјентишту.

Питао сам колегу из Завода, методом случајног одабира, првог који је наишао, шта најприје помисли кад кажем Фоча – а он одговори сјајно и бритко - Медицински факултет! И заиста, тај Факултет у Фочи је изузетна образовна и научна установа, а мене је одувјек фасцинирала чињеница да ту егзистира таква предавачка и љекарска елита. Није ми јасно, како их општинари задрже у том мјесташцу у ком, по демографским процјенама из Завода за 2023. годину, живи тек нешто више од 16 000 људи. (Податак је израчунат на 16 065, али знам шта ћете рећи – да је неко у међувремену отишао или заувјек отпутовао оним бескрајним тунелима, а ја се надам у име тих 65, да их је више). Одмах сам се сјетио академика Борише Старовића, чувеног професора и љекара који је водио тај факултет. Био је најзначајније име сарајевске хирургије, па је отишао у Фочу да ствара. А онда, ту је рођен изванредни Феодор Лукач, спортиста и изузетан љекар, хирург. Вјероватно не знате ко је он. Ни колико му је чувен син, Сергије - отац моденог новинарства.

Ни да је при операцији спасио живот Алекси Шантићу? Ни да је био истовремено шампион и рекордер Швајцарске, Аустрије и Југославије у готово свим спринтерским, скакачким и гимнастичким дисциплинама? Молим вас да име тог човјека укучате у претраживач. О њему пишем поглавље у свом роману. Невјероватан човјек. Рећи ћу само једну „ситницу“ из тог пребогатог живота - да је као олимпијски шампион у аутомобилизму на Олимпијади у Берлину одбио да поздравља Хитлера. То је био наш „Џеси Овенс“. Извршио је преко 30 000 операција у Херцеговини, спасио толике животе.

Нисам случајно поглавље назвао Фочански прописи. И пописи и описи. Све у једној ријечи. Фочански прописи су први правни акт партизанског или тада званог народнослободилачког покрета у десет тачака који је регулисао народну власт. Написао их је чувени Моша Пијаде. Да, тај који је са Родољубом Чолаковићем на робији превео Марков „Капитал“ и у казнионици Лепоглава судбоносно упознао Тита. Фоча је 1942. године била центар слободне територије у окупираној Југославији.

Фочаци су и одлични правници. Издвојићу двојицу, професоре докторе Миодрага Симића и Николу Мојовића. Није потребно да набрајам овдје њихове функције, познати су бардови права и изванредно важни као људи који су едуковали нове генерације правника у Републици Српској.

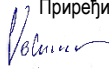
Изгледа да је у Фочи и поднебље за севдалинку. Ту су рођени Зебра Деовић и Божо Врећо изузетни интерпретатори.

Као и свугдје и у Фочи се људи моле богу. Чувена је Богословија Светог Петра Дабробосанског и Храм Светог Саве, монументална грађевина, највећи православни храм у БиХ (површина преко 1 500 m²), освјештан 2023. године, те су коначно, након 500 година чекања, Фочаци добили православни храм у центру, као и Алаца џамија, национални споменик БиХ и споменик свјетске баштине са листе Унеска. Обје богомоље су једна до друге на десној обали Ћехотине.

Чућете често синтагму „Фоча - босански градић“. Општина Фоча територијално припада Херцеговини, увијек је и била то, заправо је она размеђе Босне и Херцеговине, граничи се са Црном Гором. И да се вратимо на онај пут, према Сарајеву, ту има један веома стрм и тежак превој Рогој, то је та тачка која размеђује или слаја Босну и Херцеговину као два географска и историјска подручја, двије климе, два менталитета, да и то разјаснимо.

О Фочи би се толико тога могло написати, али ако желите да добијете више статистичких података упућујем вас на публикацију Завода *Градови и општине Републике Српске* коју можете наћи осим у штампаном и у електронском формату на веб страници Завода www.rzs.rs.ba

Бања Лука, децембар 2024.

Приређивач

Велимир Савић

САДРЖАЈ

Предговор	3
Ријеч приређивача	4
01 Општи подаци	10
02 Географски и метеоролошки подаци	12
ДЕМОГРАФИЈА И СОЦИЈАЛНЕ СТАТИСТИКЕ	
03 Становништво	22
04 Тржиште рада	28
05 Плате	34
06 Образовање	38
07 Здравство	48
08 Социјална заштита	52
09 Здравствено, пензијско и инвалидско осигурање	60
10 Криминалитет	64
11 Култура и умјетност	68
ЕКОНОМСКЕ СТАТИСТИКЕ	
12 Бруто домаћи производ	72
13 Инвестиције	78
14 Регистар пословних субјеката	82
15 Структурне пословне статистике	86
16 Индустија	92
17 Грађевинарство	98
18 Истраживање и развој	102
19 Дистрибутивна трговина	108
20 Спољна трговина	112
21 Цијене	116

СЕКТОРСКЕ СТАТИСТИКЕ

22 Шумарство	120
23 Пољопривреда	126
24 Туризам	130
25 Саобраћај и везе	134
26 Енергетика	140
27 Животна средина	144
Водич за кориснике	147
Знакови и скраћенице	148
Подручја дјелатности	149
Мала школа статистике	150

The image shows the flag of the Republic of Serbia, which consists of three horizontal stripes of red, blue, and white. The flag is waving against a blue sky with some light clouds. The text "ОПШТИ ПОДАЦИ" is overlaid on the red stripe.

ОПШТИ ПОДАЦИ

ОПШТИ ПОДАЦИ

Чувај одијело док је ново, а част одмалена.

Александар Сергејевич Пушкин

НАЗИВ	Република Српска
СИМБОЛИ	
амблем	
застава	
СЛУЖБЕНИ ЈЕЗИЦИ	језик српског народа, језик бошњачког народа, језик хрватског народа.
СЛУЖБЕНА ПИСМА	ћирилица, латиница.
СТАНОВНИШТВО, 2023.	1 114 819 (пројена средином године)
ПОВРШИНА¹⁾	24 641 km ²
општине	53
ТЕРИТОРИЈАЛНО УРЕЂЕЊЕ²⁾	градови (11) Бања Лука, Бијељина, Градишка, Дервента, Добој, Зворник, Источно Сарајево, Лакташи, Приједор, Прњавор, Требиње.
МОНЕТА	конвертибилна марка (KM)
Међународна банкарска шифра (ISO code)	BAM

Република Српска је проглашена 9. јануара 1992. године, а као државни ентитет Босне и Херцеговине верификована је Дејтонским мировним споразумом и потписивањем мира у Паризу, 14. децембра 1995. године. Република Српска је данас парламентарна република са ограниченим међународним субјективитетом. Највећи град Републике Српске је Бања Лука која представља административни, привредни и културни центар Републике Српске.

¹⁾Привремени податак о површини Републике Српске који не укључује дио Брчко дистрикта.

Извор: Републичка управа за геодетске и имовинско-правне послове

²⁾Усвајањем Закона о Граду Прњавор и Закона о измјени и допунама Закона о територијалној организацији Републике Српске („Службени гласник Републике Српске”, бр. 32/23) извршене су промјене у територијалној организацији Републике Српске, тако да од 14. априла 2023. године територију Републике Српске чине 53 општине и 11 градова.

ГЕОГРАФСКИ И МЕТЕОРОЛОШКИ ПОДАЦИ

ГЕОГРАФСКИ И МЕТЕОРОЛОШКИ ПОДАЦИ

Загледај се дубоко, дубоко у природу и тада ћеш све боље разумјети.

Алберт Ајнштајн

Географски положај Републике Српске

Територија Републике Српске налази се између $42^{\circ}33'$ и $45^{\circ}17'$ сјeverне географске ширине и $16^{\circ}12'$ и $19^{\circ}38'$ источне географске дужине по Гриничу, односно захвата сјeverни и источни дио геопростора Босне и Херцеговине. Република Српска има површину од 24 641 km².

Република Српска спада у групу континенталних простора – нема излаз на море и смјештена је на контакту двију великих природно-географских и друштвено-економских регионалних цјелина – панонске и медитеранске.

Према територијалној организацији територију Републике Српске чини једанаест градова: Бања Лука, Бијељина, Градишка, Дервента, Добој, Зворник, Источно Сарајево, Лакташи, Приједор, Прњавор и Требиње, као и 53 општине. Док остали наведени градови у свом саставу немају општине, Град Источно Сарајево обухвата подручја општина: Источна Илиџа, Источно Ново Сарајево, Источни Стари Град, Пале, Соколац и Трново. Град Бања Лука је највећи град Републике Српске и представља административни, привредни и културни центар Републике Српске.

Републику Српску пресијецају виталне комуникационе везе

У саобраћајно-географском смислу положај Републике Српске је од посебног значаја. То се првенствено односи на меридијански правац који ријечним долинама Босне и Неретве, пресијецајући динарски планински комплекс, повезује средњоевропску и медитеранску макрорегију. Ништа мањег значаја није ни упоредни правац који повезује Републику Српску са централнобалканским и западноевропским простором. Значајан је и излаз Републике Српске на ријеку Саву којом се веже на европску ријечну саобраћајницу Рајна – Мајна – Дунав.

Природна обиљежја Републике Српске

Сложена и занимљива природна обиљежја Републике Српске су резултат припадности различитим природно-географским цјелинама и њиховој геоморфолошкој еволуцији.

У сјеверном перипанонском дијелу брежуљкасти терени, изграђени од кенозојских наслага, постепено се спуштају у равничарске просторе са алувијалним заравнима и ријечним терасама што уједно чини и најплоднији дио Републике Српске. На том простору издиже се само неколико усамљених планина – Козара, Просара, Мотајица, Вучијак, Озрен и Требовац, те крајњи сјевероисточни огранци Мајевице.

Према југу, равничарски простор преко брежуљкастог терена прелази у планинско подручје које заузима и највећи дио површине Републике Српске. Највиши планински врх на територији Републике Српске је Маглић, који се налази на 2 386 m надморске висине на истоименој планини.

Најдуже ријеке Републике Српске су Дрина (308,5 km), Сава (204,8 km) и Врбас (131,9 km) које припадају црноморском ријечном сливу. Све мање ријеке у Републици Српској, осим оних на подручју Источне Херцеговине, припадају дринском и савском ријечном сливу. Све воде јужно од планинског превоја Чемерно, на подручју Источне Херцеговине, припадају јадранском ријечном сливу.

1. Географске координате крајњих тачака

	Сјеверна географска ширина	Источна географска дужина ¹⁾	Насељено мјесто
Сјевер	45° 16' 36"	16° 56' 08"	Доња Градина - општина Козарска Дубица
Југ	42° 33' 18"	18° 26' 45"	Подштирковик - град Требиње
Исток	44° 02' 59"	19° 37' 44"	Жлијебац - општина Братунац
Запад	44° 56' 52"	16° 12' 18"	Средњи Бушевић - општина Крупа на Уни

¹⁾ По Гриничу

Највише планине и планински врхови

Планина	Врх	Надморска висина, m
Маглић	Маглић	2 386
Волујак	Волујак	2 336
Лелија	Велика Лелија	2 032
Зеленгора	Брегоч	2 014
Клековача	Клековача	1 961
Црвањ	Зимомор	1 920
Јахорина	Огорјелица	1 916
Виторог	Велики Виторог	1 906
Требова планина	Велика Кошута	1 872
Бјеласница (Гатачка)	Бјеласница	1 867
Снијежница (Тјентиште)	Снијежница	1 787

2. Највише планине и планински врхови

(наставак)

Планина	Врх	Надморска висина, m
Баба	Ђед	1 735
Вучево (Површ)	Живањ	1 696
Вучево	Жрвањ	1 696
Романија	Велики Лупоглав	1 652
Требевић	Требевић	1 629
Јавор	Велики Жеп	1 537

Извор: Природно-математички факултет, Бања Лука, Катедра за физичку географију

Клековача је кречњачка планина у западном дијелу Републике Српске са највишим врхом Велика Клековача (1 962 m). Окружују је Срнетица (1 375 m), Грмеч (1 604 m), Осјеченица (1 791 m), Луњевача (1 706 m) и Црна Гора (1 650 m). Прво ближе мјесто Републике Српске је Дринић. Граница ентитета иде преко врха Велика Клековача и спушта се клековачким гребеном до Мале Клековаче. Сјеверна страна припада општини Дринић, а јужна Дрвару. Између планина Клековаче и Луњеваче налази се прашума Лом, једна од ријетких европских прашума.

Висока и густа четинарска шума расте до надморске висине од око 1 500 m, а потом прелази у рјеђу букову шуму. Сам врх Клековаче обрастао је клеком, ниским растињем, па се претпоставља да је по њему планина и добила име.

На Клековачи се може пронаћи и ријетка алпска биљка рунолист (*Leontopodium alpinum*). Ријетка љековита биљка жута линцура претјераним брањем готово је искоријењена.

3. Најдуже ријеке (дужина тока)

Ријека	УКУПНО	у Републици Српској
Дрина	341,0	308,5
Сава	945,0	204,8
Врбас	249,9	131,9
Босна	279,4	98,0
Врбања	95,4	95,4
Уна	212,5	91,8
Сана	157,7	85,0
Украина	80,9	80,9

Извор: Јавна установа „Воде Српске“, Бијељина

4. Највећа језера и рибњаци

	Површина, km ²	Надморска висина, m	Највећа дубина, m	Запремина воде, млн. m ³
ВЈЕШТАЧКА ЈЕЗЕРА				
Билећко (на Требишњици)	27,064	400	104,0	1 280,0
Перућачко (на Дрини)	12,401	290	70,0	355,0
Зворничко (на Дрини)	8,876	140	28,0	89,0
Вишеградско (на Дрини)	8,900	336	78,0	161,0
Бочац (на Врбасу)	2,330	282	62,0	52,7
ПРИРОДНА ЈЕЗЕРА				
Штиринско (на Зеленгори)	0,129	1 672	4,5	0,255
Котланичко (на Зеленгори)	0,044	1 528	10,0	0,250
Улошко (на Црвљу)	0,043	1 058	14,0	0,255
Доње Баре (на Зеленгори)	0,021	1 475	4,5	0,057
Орловачко (на Зеленгори)	0,021	1 438	5,0	0,054
РИБЊАЦИ				
Саничани (на Гомјеници)	11,179	143	4,0	...
Бардача (на Матури)	4,800	90	2,2	...
Прњавор (на Вијаки)	6,664	134	3,5	...
Сјековац (на Украини)	3,980	85	3,0	...

Извор: Јавна установа „Воде Српске“, Бијељина

Природни потенцијали су свакако један од кључних фактора у садашњем и будућем развоју Републике Српске и њеном економско-географском обликовању. У том смислу у најважније природне потенцијале спадају пољопривредно земљиште, шумски комплекси, хидро-климатски услови и рудни и минерални ресурси.

Климатске карактеристике

Различити климатски утицаји који дјелују на простору Републике Српске, резултат су природних фактора и законитости опште циркулације ваздушних маса овог простора. Према томе, на територији Републике Српске могу се издвојити три климатска типа, и то:

1. Сјеверни перипанонски простор, има умјерено континенталну климу. Одликује се са умјерено хладним зимама и топлим лјетима. Вриједности средње годишње температуре ваздуха овог климатског типа крећу се од 12°C до 19°C.

2. Планинска и планинско-котлинска клима, захвата највећи дио Републике Српске. Планински масиви имају кратка и свјежа лjeta и хладне и сњеговите зиме, гдје се високи сњегни покривач дуго задржава. Средња годишња температура ваздуха је између 5°C и 7°C. Брежуљкаста подручја, те котлине и долине имају нешто блажу климу. Простори који имају обилежја планинско–котлинске климе, имају средњу годишњу температуру ваздуха

око 10°C. Зиме су умјерено хладне са снијегом, са честим температурним инверзијама и маглама, док су лjeta умјерено топла.

3. Измијењена варијанта медитеранско јадранске климе

Јужни дио Републике Српске односно простор ниске Херцеговине има измијењену варијанту јадранске климе. Овај простор се назива Хумине, за разлику од простора Рудина који захвата више планинске дијелове херцеговачког крша кога, у климатском погледу, карактерише прелазна варијанта између климе Хумина и планинске климе. Средња годишња температура ваздуха је између 14°C и 14,7°C. У овом климатском простору смјештен је најтоплији град Републике Српске – Требиње.

5. Годишње вриједности важнијих метеоролошких параметара и средња мјесечна температура ваздуха, 2023.

Мјесто	Средња годишња температура	Облачност, десетине	Влажност, %	Инсолација, час
Бања Лука	13,7	5,8	74	2 286,1
Бијељина	14,0	5,9	76	2 058,0
Билећа	13,5	4,6	73	2 461,0
Вишеград	12,5	7,1	68	...
Градишка	13,5	5,6	80	...
Добој	13,6	6,3	75	1 772,8
Калиновик	9,1	5,8	75	...
Мркоњић Град	11,4	5,6	77	1 676,7
Нови Град	13,2	6,4	70	...
Приједор	13,3	5,9	76	1 911,0
Рибник	12,1	5,7	75	...
Рудо	12,1	6,6	69	...
Соколац	8,9	5,8	72	2 017,2
Србац	12,9	6,0	66	...
Сребреница	11,3	6,1	83	1 525,3
Требиње	15,5	4,2	68	...
Фоча	11,8	6,3	79	...
Хан Пијесак	8,2	6,1	88	1 839,3
Чемерно	7,8	5,8	77	1 876,5
Шипово	11,3	5,6	80	...

Извор: Републички хидрометеоролошки завод

Земљотреси у Републици Српској

6. Земљотреси

Мјесто (локација)	Датум	Хипоцентрално вријеме ²⁾	Географска ширина	Географска дужина	Магнитуда ³⁾	Интензитет ⁴⁾
Бочац	20.02.1996.	14:12:13	44,50	17,23	4,7	6-7
Теслић	26.02.1998.	12:09:20	44,72	17,71	4,1	5-6
Источни Дрвар	15.04.1998.	23:30:47	44,37	16,63	4,1	5-6
Требиње	22.07.2001.	20:08:16	42,79	18,18	4,6	6-7
Котор Варош	29.03.2002.	16:04:01	44,60	17,39	4,0	5-6
Милићи	14.12.2003.	10:09:29	44,08	19,09	5,1	6-7
Невесиње	21.09.2004.	04:46:09	43,18	18,13	4,2	5-6
Берковићи	27.09.2005.	00:25:34	43,22	18,15	5,1	6-7
Невесиње	17.06.2006.	20:01:10	43,39	18,09	4,3	6
Невесиње	17.06.2006.	20:09:26	43,36	18,15	4,2	5-6
Требиње	14.11.2008.	13:26:05	42,56	18,60	4,7	6-7
Пале	31.03.2009.	01:46:03	43,84	18,54	4,1	5-6
Волујак	25.01.2013.	18:52:26	43,26	18,70	4,1	6
Волујак	03.02.2013.	12:01:00	43,22	18,67	4,1	6
Регион Поткозарја	28.01.2014.	00:03:32	44,99	17,13	4,2	6
Регион Гацка	04.05.2014.	23:29:53	44,52	17,56	3,9	5-6
Регион Гацка	30.09.2014.	15:12:43	43,06	18,40	4,0	5-6
Јахорина	12.04.2015.	00:05:32	43,75	18,56	4,2	6
Масловаре	28.04.2015.	16:16:50	44,52	17,56	4,0	5-6
Слатина (рег. Бање Луке)	03.11.2016.	15:04:04	44,80	17,30	3,9	5-6
Регион Билеће	09.11.2016.	15:58:44	42,93	18,47	4,1	5-6
Фоча	02.03.2017.	06:36:23	43,40	18,97	3,6	5
Љубиње	12.01.2018.	02:20:35	43,03	18,05	3,7	5
Невесиње	26.11.2019.	09:19:26	43,20	18,01	5,5	7-8
Невесиње	26.11.2019.	09:40:20	43,15	18,19	3,4	5
Невесиње	26.11.2019.	11:58:26	43,12	18,09	3,4	5
Невесиње	26.11.2019.	16:30:43	43,20	18,10	3,4	5
Невесиње	01.01.2020.	10:07:08	43,20	18,01	3,6	5
Требиње	16.04.2020.	06:13:18	42,64	18,24	3,6	5
Бања Лука	08.08.2021.	21:10:23	44,86	17,26	3,6	5
Берковићи	22.04.2022.	21:07:50	43,08	18,19	5,7	7-8
Берковићи	22.04.2022.	21:14:46	43,03	18,23	3,5	5
Берковићи	23.04.2022.	00:59:09	43,12	18,03	3,8	5

6. Земљотреси

(наставак)

Мјесто (локација)	Датум	Хипоцентрално вријеме ²⁾	Географска ширина	Географска дужина	Магнитуда ³⁾	Интензитет ⁴⁾
Берковићи	23.04.2022.	02:20:28	43,11	18,04	4,1	5-6
Берковићи	23.04.2022.	02:34:22	43,06	18,13	3,6	5
Берковићи	01.09.2022.	14:03:08	43,04	18,14	3,5	5
Берковићи	10.11.2022.	19:03:48	43,14	18,09	3,4	5
Берковићи	02.12.2022.	20:05:07	43,10	18,13	4,3	6
Модрича	15.04.2023.	22:10:42	44,99	18,34	4,2	6
Хум	30.06.2023.	03:54:20	42,69	18,22	3,9	5-6

²⁾ Вријеме потреса је дато по UTC времену (универзално вријеме)

³⁾ Магнитуда потреса је изражена у јединицама Рихтерове скале

⁴⁾ Интензитет потреса у епицентралној зони одређен је према Меркали-Канкани-Зиберговој (*Merkalli-Cancani-Sieberg*)

Извор: Републички хидрометеоролошки завод

Земљотрес настаје услед помјерања тектонских плоча, кретања Земљине коре или појаве удара, а посљедица је подрхтавање Земљине коре због ослобађања велике енергије.

Подручје Балкана је под утицајем великих плоча литосфере у Евроазији и Африци, као и мањих сегмената попут Арабијске плоче и Јадранске микро-плоче. Насупрот распрострањеном увјерењу да су земљотреси ријетке појаве, они се дешавају врло често, али њихов највећи број је слабог интензитета и јавља се на релативно малим површинама копнених простора или океанског дна.

Смог је аерозагађење. Назив потиче од комбинације двије енглеске речи *smoke* - дим и *fog* - магла. Јавља се у великим градовима, у јесен и зиму, гдје постоји много аерозагађивача на релативно малом простору (индустрија, котларнице, издувни гасови моторних возила, индивидуално гријање...).

Кисели смог се јавља у мјесецима када се због ложења повећава концентрација сумпор-диоксида (SO_2) у ваздуху, а самим тим и концентрација сумпорне киселине (H_2SO_4), која настаје оксидационим и другим процесима у ваздуху. Поред сулфатне, могу се јавити и друге киселине, које настају реакцијом киселих оксида присутних у смогу, као и све остале супстанције које се уносе у ваздух из различитих извора.

Фотохемијски смог је стање које настаје када примарне загађујуће супстанце (азотни оксиди и испарљива органска једињења настала сагоријевањем фосилних горива) интерагују под дејством сунчеве свјетлости дајући смјешу од стотина опасних хемикалија познатих као секундарне загађујуће супстанце. Фотохемијски смог се јавља у топлим мјесецима, када је вријеме сунчано, односно при повећаном нивоу ултраљубичастог Б (средњеталасног) зрачења у нижим слојевима атмосфере и када долази до уношења угљоводоника и NO_x ($\text{NO} + \text{NO}_2$) из различитих извора. У атмосфери засићеној издувним гасовима и димом из аутомобила и фабричких димњака испарљива органска једињења се кондензују правећи густу измаглицу, обично у облику бјеличasto-плаве магле, која дјелује надражујуће на слузокожу очију и носа код људи и има оксидациона својства. Под утицајем фотохемијског смога лишће биљака жути и вене, боје на многим предметима блиједе, а предмети од гуме губе еластичност.

СТАНОВНИШТВО

СТАНОВНИШТВО

Младост је срећно доба у којем човек почиње да вјерује у себе, а још није престао вјеровати другима.

Иво Андрић

Живорођена дјеца

Укупан број живорођених у 2023. години у односу на претходну годину већи је за 2,1%. Просјечна старост мајке при рођењу првог дјетета у Републици Српској је 28,1 годину, те је у односу на претходну годину повећана за 0,4 године. Просјечна старост мајке при рођењу првог дјетета у ЕУ (према последњем расположивом податку Еуростата за 2022. годину) износила је 29,7 година, што указује на тенденцију да жене одлажу рађање дјеце и да старосна граница жена приликом рађања дјеце расте. Укупна просјечна старост мајке при рођењу дјетета у Републици Српској била је 29,8 година у 2023. години.

У последњем периоду, када су у питању живорођена дјеца, посматрајући просјек од пет година, у браку се рађа око 83% дјеце.

1. Живорођени у Републици Српској

	2019	2020	2021	2022	2023
СВЕГА	9 274	9 161	9 274	9 118	9 309
Мушки	4 907	4 792	4 754	4 648	4 849
Женски	4 367	4 369	4 520	4 470	4 460

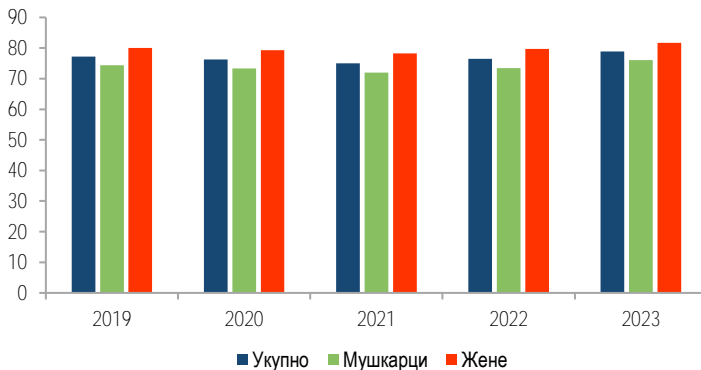
Очекивано трајање живота

Очекивано трајање живота у Републици Српској при рођењу повећано је за 1,7 година за мушкарце и 1,7 година за жене између 2019. и 2023. године. У 2023. години очекивано трајање живота за жене је износило 81,70, док је за мушкарце износило 76,04 године.

2. Очекиvano трајање живота у Републици Српској

	УКУПНО	Мушкарци	Жене
2019	77,15	74,34	80,00
2020	76,23	73,34	79,24
2021	75,03	72,02	78,24
2022	76,48	73,40	79,69
2023	78,85	76,04	81,70

Графикон 1. Очекивано трајање живота у Републици Српској

3. Најчешћа мушка и женска имена уписана у матичне књиге рођених у Републици Српској

	2019	2020	2021	2022	2023
Мушка имена	Лука Лазар Стефан Никола Павле	Лука Лазар Стефан Василије Никола	Лука Лазар Стефан Василије Павле	Лука Лазар Василије Стефан Павле	Лазар Лука Василије Стефан Урош
Женска имена	Софија Милица Марија Ана Сара	Софија Милица Марија Ана Дуња	Милица Софија Марија Ана Дуња	Милица Софија Ана Марија Теодора	Софија Милица Марија Дуња Ана

Умрла лица

Укупан број умрлих у 2023. години у односу на претходну годину мањи је за 16,9%. Просјечна старост умрлог лица у Републици Српској је 74,9 година. У просјеку, жене живе дуже од мушкараца око шест година. Око половине умрлих лица умре од болести система крвотока, а око једне петине умрлих лица умре од малигнух тумора. На хиљаду живорођених беба, у просјеку умру три бебе до годину дана старости. Стопа смртности одојчади у Републици Српској у 2023. години износила је 2,9%.

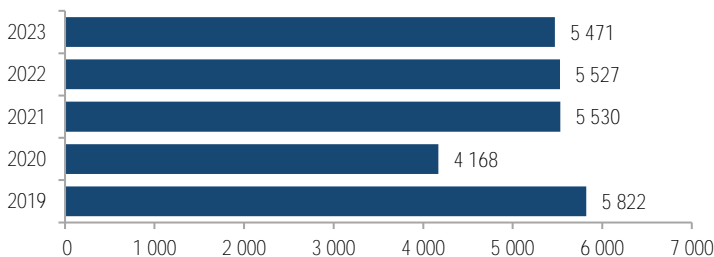
4. Умрла лица у Републици Српској

	2019	2020	2021	2022	2023
СВЕГА	15 081	16 582	19 002	16 263	13 508
Мушкарци	7 753	8 613	9 943	8 469	6 978
Жене	7 328	7 969	9 059	7 794	6 530

Закључени бракови

У Републици Српској се у просјеку на хиљаду становника закључује око пет нових бракова. У 2023. години број склопљених бракова мањи је за 1% у односу на 2022. годину. Најстарији младожења у 2023. години имао је 88 година, а неvjеста 92 године, док је најмлађи младожења који је закључио брак имао 17 година, а најмлађа неvjеста 16 година. Просјечна старост неvjеста приликом закључења брака је 29,3 године, док први брак у просјеку неvjесте закључују са 27,6 година. Просјечна старост младожења приликом закључења брака је 32,3 године, а први брак младожење у просјеку склапају са 30,4 године.

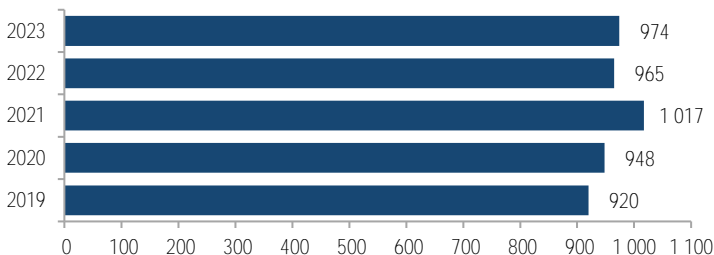
Графикон 2. Закључени бракови у Републици Српској

Разведени бракови

У Републици Српској се у просјеку на хиљаду закључених бракова разведе око 178 бракова. У 2023. години број разведених бракова већи је за 0,9% у односу на 2022. годину. Најстарији супруг у 2023. години, приликом развода брака имао је 86 година, док је најстарија супруга имала 80 година. Најмлађи супруг је приликом развода брака имао 19 година, а супруга 18 година. Најкраћи разведени брак трајао је непуну три мјесеца, док је најдужи разведени брак трајао 50 година. Просјечно трајање брака прије развода износило је 13 година.

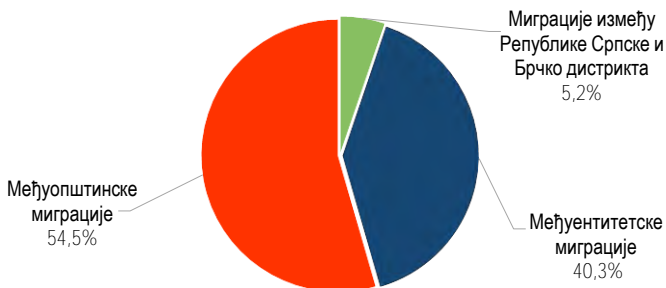

Графикон 3. Разведени бракови у Републици Српској

Унутрашња миграциона кретања

Највећи број миграционих кретања у Републици Српској забиљежен је у популационој групи од 20. до 34. године, а за пресељење у овој доби се чешће одлучују жене. У старосној групи од 35 и више година, у миграционим кретањима више учествују жене.

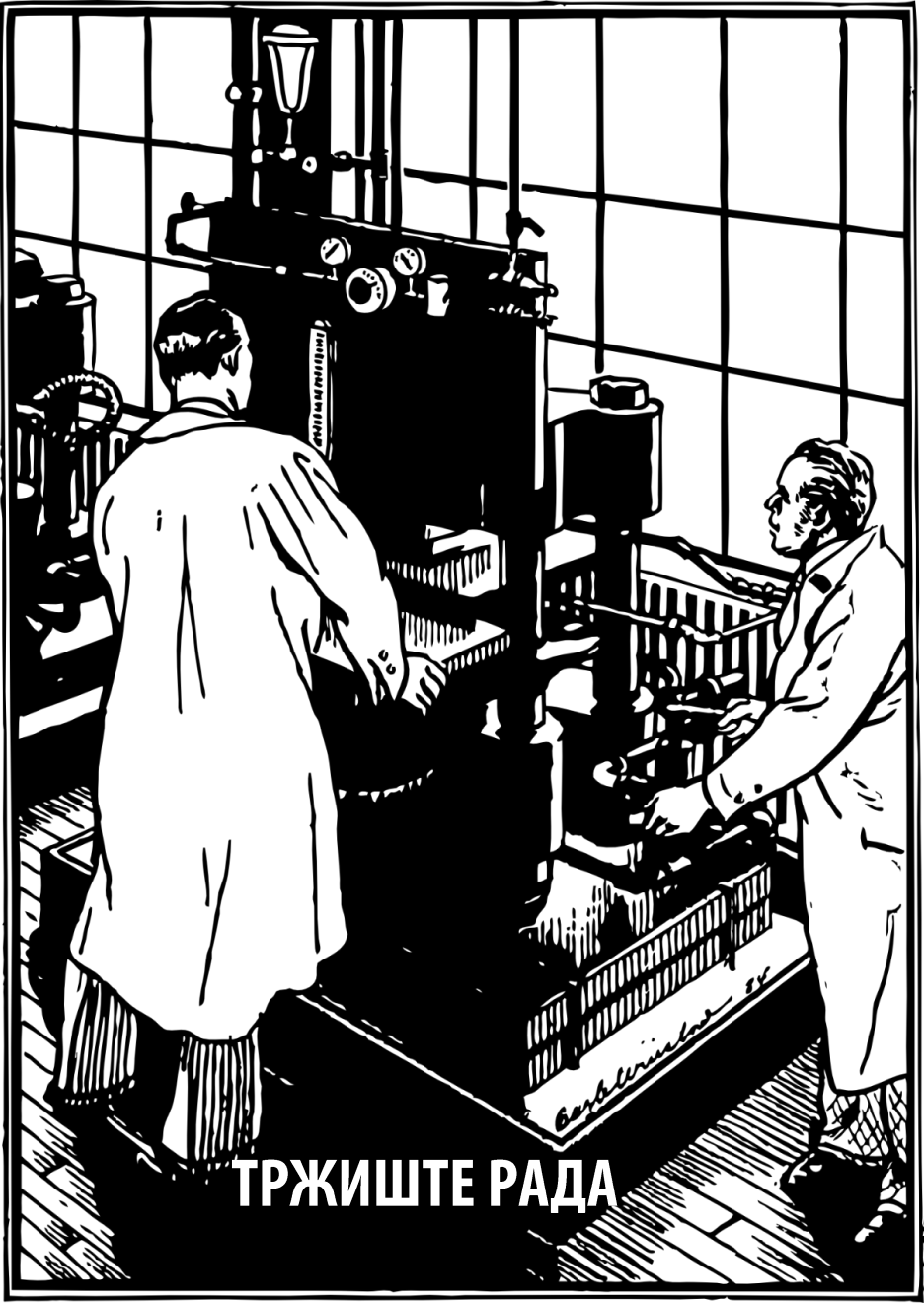

Графикон 4. Унутрашња миграциона кретања у Републици Српској, 2023.

У периоду од 2014-2023. године, у Републици Српској, очекивано трајање живота за укупно становништво повећано је за 2,5 година, за мушко становништво за 2,3 године, док је за женско становништво очекивано трајање живота повећано за 2,6 година.

У истом периоду, у ЕУ-27, очекивано трајање живота за укупно становништво повећано је за 0,7 година, за мушко становништво 1 годину, док је очекивано трајање живота за женско становништво повећано за 0,5 година.

ТРЖИШТЕ РАДА

ТРЖИШТЕ РАДА

Марљивост је напад који многе људе брзо прође.

Марк Твен

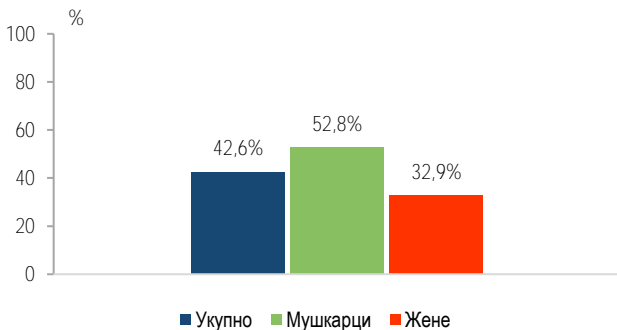
Посматрано по полу, у 2023. години стопа незапослености жена је 11,5%, док је стопа незапослености мушкараца 7,4%.

1. Стопе незапослености, 2023.

%		
УКУПНО	Мушкарци	Жене
9,1	7,4	11,5

Структура запослених према групама подручја дјелатности у 2023. години је сљедећа: пољопривредне 13,9%, индустријске (непољопривредне) 32,2% и услужне 53,9%, а према типу запослености: запослени за плату (запосленици) 81,9%, samozапосленици 15,6% и неплаћени помажући чланови 2,6%.

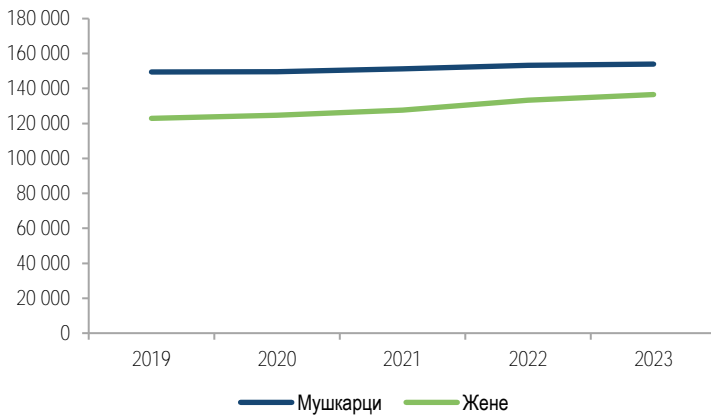
Развијене земље карактерише доминантно учешће запослених у сектору услуга, као и високо учешће категорије запослених за плату у укупној запослености.

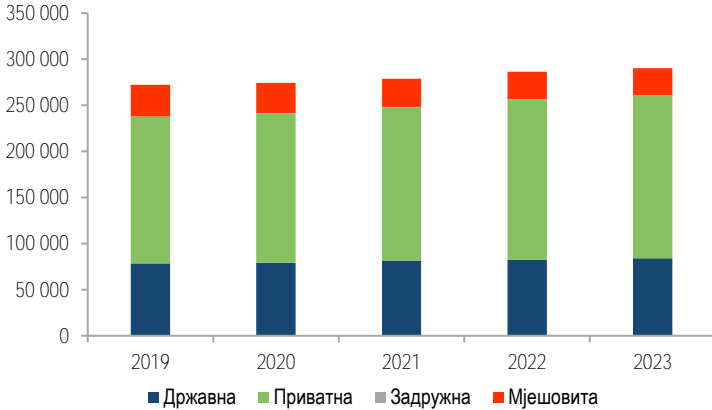
Графикон 1. Стопе запослености, 2023.

Стопа незапослености у 2023. години је износила 9,1% и најнижа је стопа незапослености од када се спроводи Анкета о радној снази, од 2006. године.

Графикон 2. Запослени по полу, годишњи просјек

Графикон 3. Запослени према облику својине

Највећи број запослених је у приватном сектору. Сваки други запослени ради у пословним субјектима који су у приватној својини, а сваки шести запослени је предузетник или ради код предузетника.

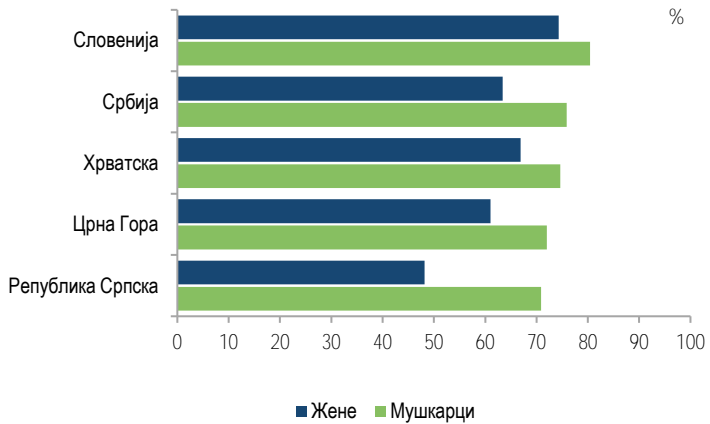
Половина запослених у Републици Српској ради у подручјима (C) *Прерађивачка индустрија*, (G) *Трговина на велико и на мало; поправка моторних возила и мотоцикала* и (O) *Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање*. Сваки други радник има највише завршену средњу школу, а сваки четврти завршену високу или вишу.

Сваки шести запослени млађи је од 30 година, а четвртина запослених старија је од 50 година.

2. Запослени по подручјима КД, годишњи просјек

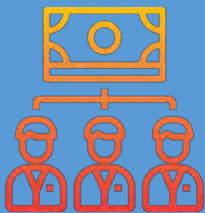
	2019	2020	2021	2022	2023
УКУПНО	272 366	274 227	279 030	286 679	290 491
A	8 468	8 473	8 704	9 081	8 568
B	5 045	4 731	4 689	4 610	4 761
C	56 738	58 013	58 816	59 877	59 582
D	8 878	8 385	8 310	8 385	8 579
E	5 040	5 026	5 210	5 212	5 128
F	12 596	13 342	13 973	14 217	14 240
G	48 192	48 247	48 818	51 003	51 165
H	12 454	12 257	12 486	12 468	12 936
I	13 742	13 523	13 125	13 182	13 414
J	6 194	6 342	7 139	7 974	8 480
K	5 788	5 831	5 855	5 987	6 023
L	636	640	564	555	886
M	7 883	7 929	8 090	8 222	8 680
N	3 405	3 320	3 445	4 014	4 526
O	25 426	25 887	26 250	26 561	26 933
P	23 073	22 996	23 343	23 553	23 805
Q	18 842	19 448	20 264	21 014	21 659
R	4 457	4 380	4 469	5 080	5 172
S	5 509	5 457	5 480	5 684	5 954

Графикон 4. Стопе запослености у земљама у окружењу (20–64 година старости), 2023.

ПЛАТЕ

ПЛАТЕ

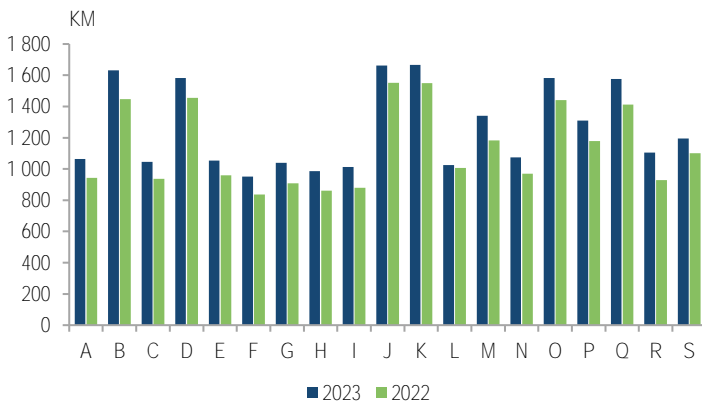
Понекад је најбољи начин да се развеселите, развеселити неког другог.

Марк Твен

Просјечна нето плата већа у 2023. години у односу на претходну годину

Просјечна нето плата, која је у 2023. години износила 1 274 КМ, биљежи раст у односу на 2022. годину, и то за чак 130 КМ. Номинално гледано, просјечна нето плата већа је за 11,4%. Раст је забиљежен у свих 19 подручја, од чега највише у подручјима (R) *Умјетност, забава и рекреација* 18,8% и (I) *Дјелатности пружања смјештаја, припреме и послуживања хране, хотелијерство и угоститељство* 15,1%.

Графикон 1. Просјечне нето плате по подручјима КД

Реални индекс просјечне нето плате, који представља однос између номиналног индекса просјечне нето плате и индекса потрошачких цијена у одговарајућем периоду, такође показује повећање. У 2023. години, у односу на 2022. годину, у Републици Српској реално повећање просјечне нето плате износило је 4,1%.

Ситуација је слична када су у питању земље у окружењу. У Федерацији БиХ просјечна нето плата реално је већа за 7,7%, у Хрватској за 4,6%, а у Србији за 2,4%. У Црној Гори просјечна нето плата реално је већа за 2,4% док је у Словенији, реално гледано, дошло до повећања за 2,0% у 2023. години у односу на 2022. годину.

У последњих пет година просјечна нето плата повећала се за 40,6%. Запослени у подручју (К) *Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања*, гдје сваки други радник има високу или вишу стручну спрему, најбоље су плаћени за свој рад. Они чине 2,1% од укупног броја запослених и у 2023. години су просјечно примали 1 667 КМ мјесечно. Најниже просјечне мјесечне нето плате у 2023. години зарађивали су запослени у подручју (Ф) *Грађевинарство* (952 КМ), које запошљава 4,9% од укупног броја радника. У овом подручју, највећи број запослених, 46,3%, има средњу стручну спрему.

Просјечна нето плата у петогодишњем периоду повећала се највише у подручју (О) *Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада*, и то за 496 КМ.

1. Просјечне нето плате по подручјима КД

КМ

	2019	2020	2021	2022	2023
УКУПНО	906	956	1 004	1 144	1 274
A	751	779	808	942	1 064
B	1 178	1 233	1 318	1 448	1 631
C	736	772	820	936	1 045
D	1 205	1 235	1 326	1 455	1 582
E	791	838	867	959	1 053
F	630	661	726	837	952
G	696	736	770	908	1 040
H	688	740	755	862	987
I	645	719	729	880	1 013
J	1 270	1 314	1 345	1 552	1 663
K	1 409	1 449	1 515	1 550	1 667
L	768	784	839	1 006	1 024
M	922	940	1 024	1 183	1 340
N	681	759	868	969	1 074
O	1 167	1 244	1 280	1 441	1 583
P	898	973	1 013	1 179	1 310
Q	1 080	1 152	1 208	1 413	1 576
R	638	704	794	929	1 104
S	913	925	1 001	1 101	1 195

ОБРАЗОВАЊЕ

ОБРАЗОВАЊЕ

Цијена заната већа је него злата.

Гај Светоније

ПРЕДШКОЛСКО ВАСПИТАЊЕ И ОБРАЗОВАЊЕ

Систем предшколског васпитања и образовања у току радне 2023/2024. године чинила је мрежа од 228 предшколских установа, од чега је 121 установа чији су оснивачи локалне заједнице и 107 установа чији су оснивачи приватна лица, удружења грађана или вјерске организације.

У предшколским установама у 2023/2024. години боравило је 16 807 дјеце, од чега је 8 822 дјечака (52,5%) а 7 985 дјевојчица (47,5%). У петнаест општина у Републици Српској нема предшколских установа. Ипак, примјетан је пораст броја предшколских установа у односу на претходну радну годину.

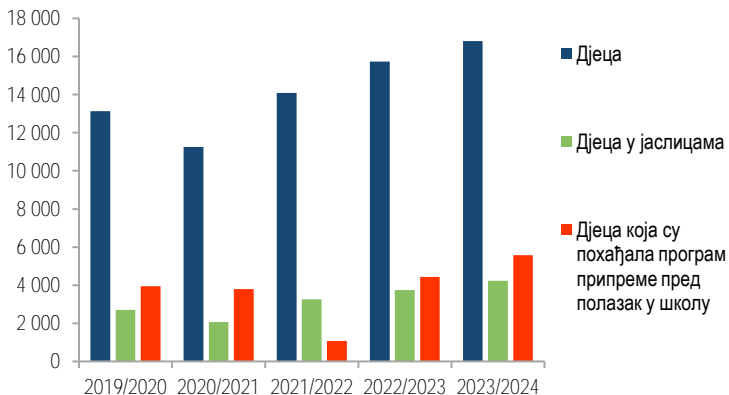
У предшколским установама у 2023/2024. години било је запослено 2 661 лице, од чега је 1 605 васпитача.

У структури запослених у предшколским установама жене су чиниле 98,6%, што значи да је недовољна заступљеност васпитача, али и других профила запослених мушког рода. Ово је, иначе, типична слика и у системима предшколског васпитања и образовања у развијеним земљама.

1. Предшколско васпитање и образовање

Радна година	Број установа	Дјеца		Дјеца у јаслицама	Програм припреме пред полазак у школу	Укупно запослени		Васпитачи
		укупно	дјевојчице			свега	жене	
2019/2020	174	13 138	6 337	2 704	3 938	1 996	1 854	1 144
2020/2021	177	11 247	5 395	2 539	3 792	2 072	1 932	1 212
2021/2022	189	14 091	6 746	3 252	1 074	2 306	2 136	1 338
2022/2023	200	15 729	7 379	3 739	4 432	2 470	2 344	1 482
2023/2024	228	16 807	7 985	4 239	5 578	2 661	2 506	1 605

Графикон 1. Предшколско васпитање и образовање

ОСНОВНО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

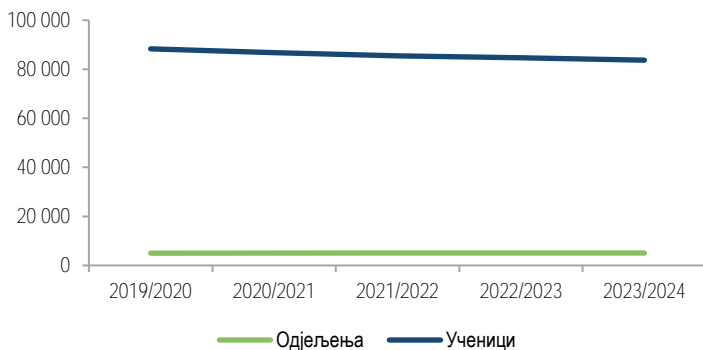
Смањена стопа рађања, негативан миграциони салдо, све мање склопљених бракова и све већи број развода само су неки од узрока који најдиректније утичу на смањење укупног броја становника, као и смањење броја дјеце која се уписују у основну школу. Због тога статистика основног образовања у претходном петогодишњем периоду показује да тзв. „бијела куга“ постаје све озбиљнији проблем.

На почетку школске 2023/2024. године у односу на 2022/2023. годину, број ученика у основним школама мањи је за 935 или 1,1%, број одјељења мањи је за осам, а број наставника већи је за 1,9%. Просјечан број ученика у одјељењу био је 17, док је тај просјек у земљама у ЕУ у исто вријеме од 25 до 30 ученика. Према Закону о основном образовању и васпитању, одјељење истог разреда оптимално може да има 25 ученика, минимално 18, а максимално 30 ученика, односно 32 ученика у случају постојања само једног одјељења.

2. Основно образовање и васпитање на почетку школске године

	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024
Број основних школа	686	676	669	668	664
Ученици	88 331	86 774	85 533	84 643	83 708
Одјељења	5 010	5 049	5 040	5 026	5 018
Наставници	8 212	8 199	8 177	7 724	7 878
Просјечан број ученика у одјељењу	18	17	17	17	17
Просјечан број ученика по наставнику	9	10	10	11	11

Графикон 2. Одјељења и ученици у основним школама

СРЕДЊЕ ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

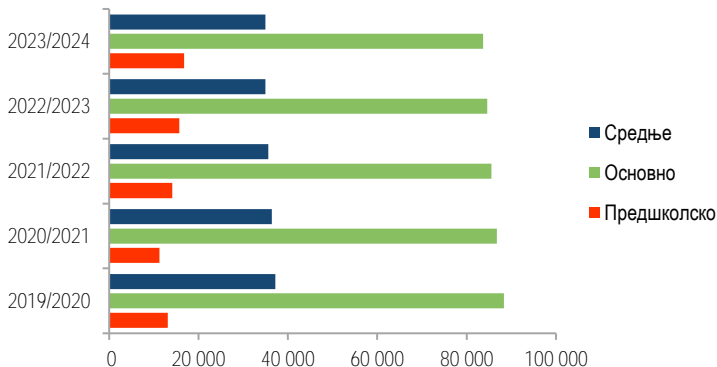

Основни циљ средњег образовања је развијање и јачање знања, способности и вјештина потребних за рад у струци, стицање међународно упоредивих нивоа знања, као и припрема за наставак школовања на високошколским установама.

У средњим школама, на почетку школске 2023/2024. године, уписано је 34 825 ученика што је у односу на 2022/2023. годину мање за 0,5%. Као и ранијих година највеће интересовање ученици показују за гимназије у које је ове школске године уписано 6 011 ученика или 17,3%.

3. Средње образовање и васпитање на почетку школске године

	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024
Број средњих школа	95	95	95	96	97
Ученици	37 206	36 405	35 615	34 998	34 825
Одјељења	1 744	1 774	1 703	1 757	1 732
Наставници	3 944	3 945	3 925	4 050	3 780
Просјечан број ученика у одјељењу	21	21	21	20	20
Просјечан број ученика по наставнику	11	9	9	9	9

Графикон 3. Дјеца/ученици у образовним установама на почетку школске године

Домови ученика и студентски домови

Домови ученика и студената су васпитно-образовне установе које омогућавају ученицима и студентима боравак, смјештај, исхрану и васпитање током школовања. Основна улога домова је да пруже ученицима и студентима, који су одвојени од породица, васпитно-образовни рад, смјештај, исхрану, услове за учење, завршавање школских обавеза, културне и спортске активности.

Кад се анализира коришћење домова ученика и студената према врсти школе, у домовима ученика 89,0% корисника похађа средњу школу, 9,9% високошколску установу и 1,1% основну школу. У студентским домовима смјештени су само корисници високошколских установа.

4. Домови ученика и студентски домови

	2019	2020	2021	2022	2023
Домови	11	11	11	11	11
Ученици и студенти у домовима	3 364	3 373	3 274	3 089	3 051
Број соба	1 261	1 277	1 243	1 242	1 243
Број васпитача	25	28	27	35	25

ВИСОКО ОБРАЗОВАЊЕ

У академској 2023/2024. години повећан је број уписаних студената на други и трећи циклус студија.

У академској 2023/2024. години, на високошколским установама у Републици Српској, на сва три циклуса студија уписано је 26 332 студената, што је за 1,7% мање у односу на претходну годину. У односу на претходну академску годину, број студената на првом циклусу мањи је за 558 студената, док је на другом циклусу број уписаних већи за 93 студента, а на трећем циклусу за 23

студента.

Када посматрамо полну структуру уписаних студената, на сва три циклуса, већа је заступљеност жена.

У Републици Српској, на четири јавне високошколске установе уписан је 18 451 студент, односно 70,1% укупно уписаних. Јавне високошколске установе су Универзитет у Бањој Луци, Универзитет у Источном Сарајеву, Висока медицинска школа у Приједору и Висока школа за туризам и хотелијерство у Требињу. На четрнаест приватних високошколских установа студира 7 881 студент, односно 29,9% укупно уписаних.

На први циклус студија уписано је 23 709 студената, а нешто више од половине студената припада групи од 20 до 24 године старости. Од укупног броја уписаних на други циклус студија, на мастер студије уписана су 2 162 студента, док су на специјалистичке студије уписана 203 студента. Око 56% уписаних на студије другог циклуса чине студенти који су млађи од 30 година.

На трећи циклус студија уписано је 258 докторанада, са већом заступљеношћу жена. Око 46% докторанада млађе је од 35 година.

Главни извор финансирања током студија за 61,4% студената су родитељи/старатељи/рођаци. Из личног прихода студирање финансира 33,4% студената, 0,2% из кредита, 1,3% из стипендије, а 3,8% из осталих извора.

Студирање у 2023. години завршило је 3 593 студената

На првом циклусу студија студирање су завршила 3 102 студента, од чега су 3/5 жене (61,1%). У 2023. години 1/5 студената завршила је студирање у области Пословање, администрација и право (20,9%). Најмање студената завршило је студије у области Природне науке, математика и статистика (3,2%).

Звање магистра наука, мастера, односно специјалисте у 2023. години стекло је 465 кандидата, од чега су 38,5% мушкарци. Звање доктора наука стекло је 26 кандидата и једнако је учешће жена и мушкараца.

Највећи број магистарских, мастер и специјалистичких радова био је из области Здравство и социјална заштита (29,0%), а најмањи из области Услуге (0,6%).

Највећи број кандидата докторску дисертацију одбрао је у области Пословање, администрација и право (26,9%), а најмањи број одбрањених дисертација је у области Информационе и комуникационе технологије (3,8%).

На високошколским установама укупан броја наставника и сарадника је 2 907

У академској 2023/2024. години на високошколским установама укупан број наставника и сарадника је 2 907. На основу уговора о раду запослено је 1 906 наставника и сарадника, док је на основу других уговора ангажовано њих 1 001. Од укупног броја наставника и сарадника, 46,9% су жене.

Укупан број наставника и сарадника изражен еквивалентом пуне запослености је 2 295,2. Са пуном наставном нормом, у академској 2023/2024. години радило је 2 077 наставника и сарадника. Са краћом од пуне наставне норме радило је 830 наставника и сарадника, што изражено еквивалентом пуне запослености износи 218,2.

У Републици Српској, у академској 2023/2024. години, 2 356 (8,9%) студената су страни држављани.

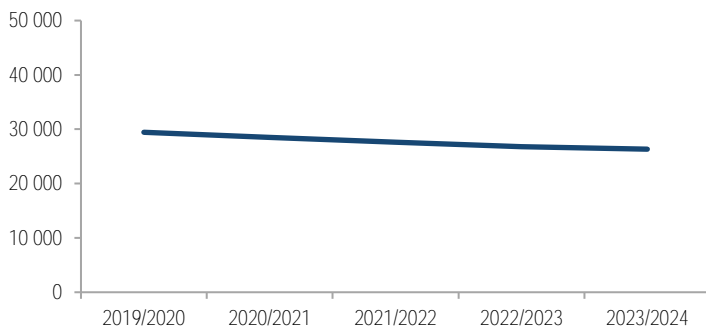
5. Уписани студенти у Републици Српској, академска 2023/2024. година

	Студенти уписани на									
	укупно		први циклус		други циклус студија				докторанди/ трећи циклус студија	
					мастер		специјалистичке студије			
	свега	женски	свега	женски	свега	женски	свега	женски	свега	женски
УКУПНО	26 332	16 295	23 709	14 654	2 162	1 363	203	142	258	136

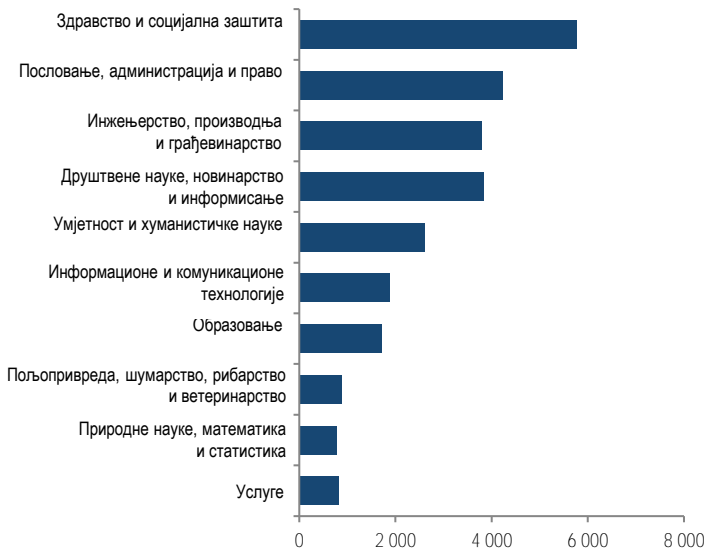

6. Студенти који су завршили студије, 2023.

	Студенти који су завршили студије													
	укупно		први циклус студија		магистри наука		други циклус студија				доктори наука/ трећи циклус студија			
							мастери		специјалисти					
	свега	женски	свега	женски	свега	женски	свега	женски	свега	женски	свега	женски		
УКУПНО	3 593	2 195	3 102	1 896	8	4	330	212	127	70	26	13		

Графикон 4. Уписани студенти на сва три циклуса студија у Републици Српској, школска 2019/2020 - 2023/2024. година

Графикон 5. Уписани студенти у Републици Српској према области образовања, школска 2023/2024. година

ЗДРАВСТВО

ЗДРАВСТВО

Рана која се крије, споро и тешко зацјељује.

Иво Андрић

У јавном здравству Републике Српске, у 2023. години био је запослен 15 434 медицински радник и сарадник, од којих је око 35,3% у домовима здравља. Од укупног броја запослених, око 18,6% су доктори медицине. У истом периоду у приватним здравственим установама било је 3 660 запослених, од којих око 9,0% чине доктори медицине.

У служби опште и породичне медицине забиљежено је око 4,98 милиона посјета од којих се око 26,3% односи на прве посјете доктору медицине. Прва посјета је контакт који се први пут оствари са доктором медицине због обољења, стања или повреде. Лице у току једне године може због прегледа да учини више посјета доктору медицине, али сваки пут због друге болести и тад се сматра да је то прва посјета због наведене болести.

У 2023. години 218 088 лица закључило је лијечење у општим и клиничким болницама, што је за око 11,2% више него у 2022. години.

1. Доктори медицине у здравственим установама

	2022	2023
УКУПНО	3 190	3 198
У јавном здравству	2 836	2 868
У приватним амбулантама	354	330

Извор: Институт за јавно здравство Републике Српске

Укупан број доктора медицине у Републици Српској има континуиран раст. Посматрајући десетогодишњи период, укупан број доктора медицине је већи за 18,0%. У истом периоду, у јавном здравству тај удио је већи за 15,0%, док је у приватним амбулантима већи за 45,0%.

Највише случајева обољелих од варичела

Од укупног броја пријављених случајева заразних и паразиталних болести у 2023. години, највећи број обољелих је од варичела и износи 4 286 обољела лица.

2. Пријављени случајеви заразних и паразиталних болести у Републици Српској

	Број пријављених случајева
2019 ¹⁾	7 922
2020	41 691
2021	59 658
2022	31 563
2023	7 354

Извор: Институт за јавно здравство Републике Српске

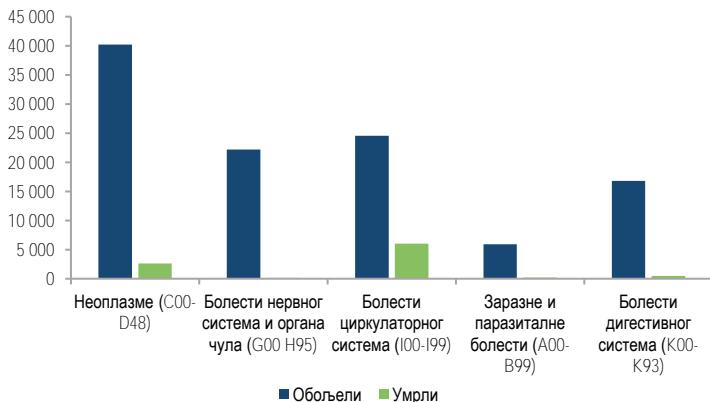
¹⁾ У Институту за јавно здравство Републике Српске 2019. године је ревидирана листа заразних болести, те на истој, за разлику од листе коришћене у ранијим годинама, нема одређених болести (стрептококне упале ждријела и крајника, контакта и изложености бјеснилу, шарлаха, еризипела, бактеријског менингитиса, скабијеса, вирусног неспецифичног хепатитиса, носилаштва HBsAg и носилаштва HCV антигена).

Поред ове промјене, у 2019. години, на другачији начин приказани су подаци које пратимо у оквиру надзора над gripом.

Укупан број пријављених случајева заразних и паразиталних болести у Републици Српској билежи знатан пад. Евидентно је да је то показатељ слабљења и престанка свјетске пандемије ковид 19. Тако је у 2023. години укупан број обољелих заразних и паразиталних болести био четири пута мањи него претходне 2022. године.

У Републици Српској, у 2023. години, забиљежено је укупно 232 051 обољели. Од укупног броја обољелих, од неоплазми је обољело око 17,3%, од којих је у истом периоду умрло око 19,5% лица. Од посљедица болести циркулаторног система, од којих је у 2023. години обољело око 10,6% лица, умрло је 6 051 лице или око 44,8% од укупног броја умрлих.

Графикон 1. Морбидитет и морталитет према одређеним групама болести, 2023.

Извор података о морбидитету: Институт за јавно здравство Републике Српске

СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

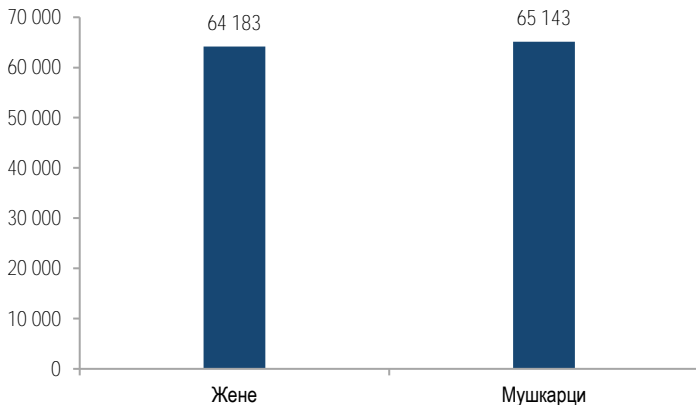
СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Туга може сама за себе да се побрине, али радост се може доживјети у потпуности само кад имате некога с киме ћете да је подијелите.

Марк Твен

Један од облика социјалне заштите у Републици Српској, у 2023. години, примало је 129 326 лица, од чега су корисници већином пунољетна лица, и то 75,5%, док је малољетних корисника било 24,5%.

Посматрано по полу, већи је удио мушких корисника социјалне заштите

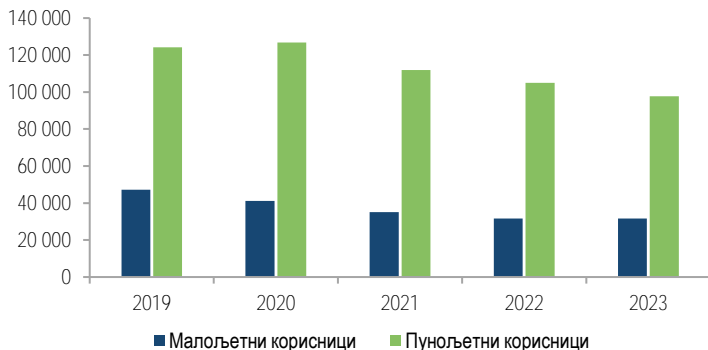
Графикон 1. Корисници социјалне заштите према полу, 2023.

Број корисника социјалне заштите у 2023. години умањен је за 5,3% у односу на 2022. годину.

Током 2023. године, у Републици Српској усвојено је десеторо дјеце.

Број малолетних корисника умањен је за 0,1%, а број пунољетних корисника умањен је за 6,9%.

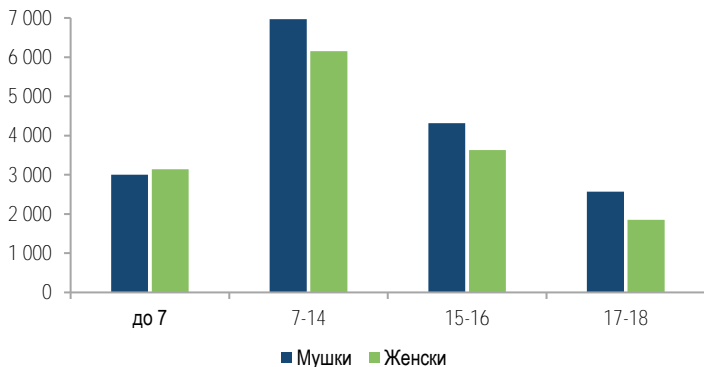

Графикон 2. Број корисника социјалне заштите

У периоду од 2019. до 2023. године број корисника социјалне заштите умањен је за 24,5%.

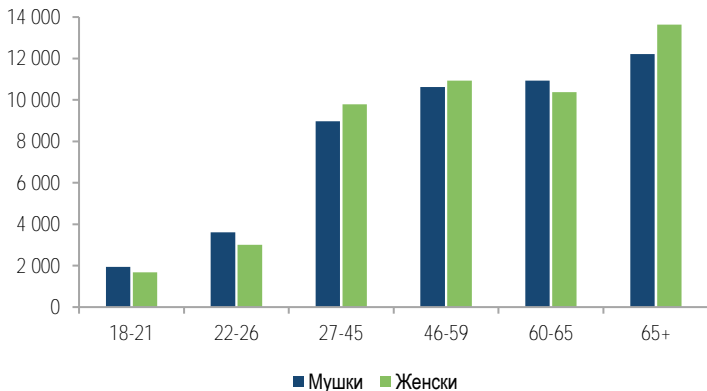
Током 2023. године евидентирано је 31 632 малолетна корисника социјалне заштите. Највише малолетних корисника је у категорији 7-14 година старости, а најмање у категорији 17-18 година.

Графикон 3. Малољетни корисници према полу и годинама старости, 2023.

Један од облика социјалне заштите у 2023. години, примало је 97 694 пунољетна лица, од чега су најбројнији корисници лица старости изнад 65 година, док је најмањи број корисника старости од 18-21 године.

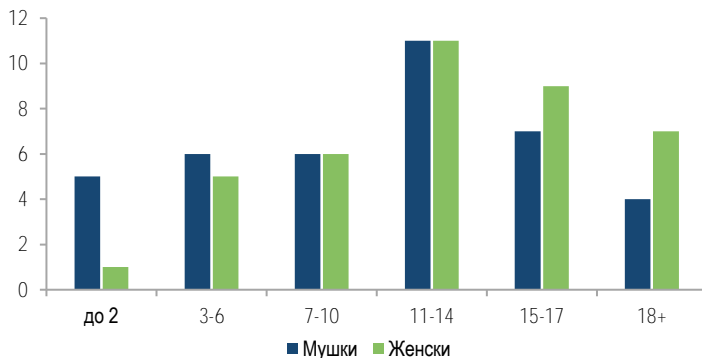
Графикон 4. Пунољетни корисници према полу и старости, 2023.

Установе социјалне заштите

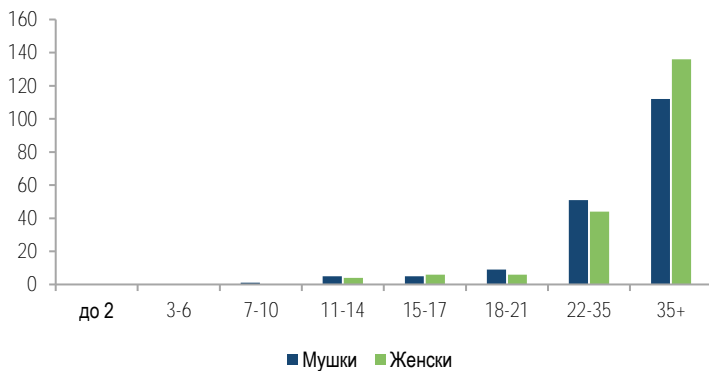
У домовима за дјецу и омладину, у 2023. години, било је смјештено 78 корисника. Највише их је старости од 11-14 година, а најмање старости до двије године.

У домовима је једнак удио мушких и женских корисника.

Графикон 5. Корисници домова за дјецу и омладину према полу и старости, 2023.

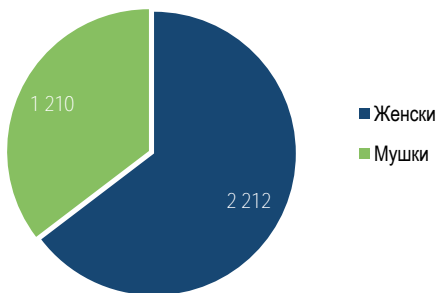
У установама социјалне заштите за инвалидну дјецу и омладину ометену у физичком и психичком развоју у 2023. години било је смјештено 379 лица, а највише их је старости изнад 35 година (65,4%).

Графикон 6. Корисници установа за инвалидну дјецу и омладину према полу и старости, 2023.

Током 2023. године 3 422 лица била су смјештена у установама социјалне заштите за одрасле и старија лица, и то већином жене (64,6%). Највише је корисника преко 80 година старости (46,7%).

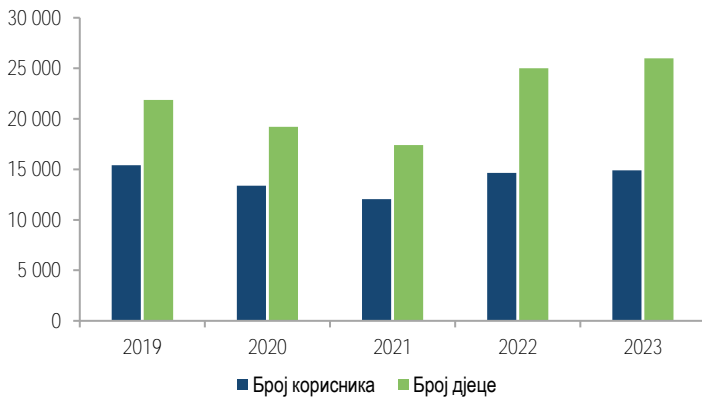

Графикон 7. Корисници установа за одрасла старија лица према полу, 2023.

Корисници додатка на дјецу

Укупно је 14 882 корисника остварило право на додатак на дјецу у 2023. години, док је 25 972 дјеце користило право на додатак на дјецу у 2023. години.

Током 2023. године укупан број корисника који остварују право на додатак на дјецу увећао се за 1,7%, док се број дјеце увећао за 3,8%.

Графикон 8. Број корисника додатка на дјецу и број дјеце

ЗДРАВСТВЕНО, ПЕНЗИЈСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРАЊЕ

ЗДРАВСТВЕНО, ПЕНЗИЈСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРАЊЕ

Чини се како другу половину човјековог живота чине навике које је скупио у првој.
Езон

ЗДРАВСТВЕНО ОСИГУРАЊЕ

У Републици Српској у 2023. години било је преко 930 хиљада здравствено осигураних лица

Осигураници који су користили своја права из здравственог осигурања у 2023. години били су привремено неспособни за рад скоро 950 хиљада дана, у око 20 хиљада случајева. Поредићи са претходном годином, ријеч је о повећању од готово 340 хиљада дана, као и повећању од скоро шест хиљада случајева.

У Републици Српској је у 2023. години издато око 5,6 милиона рецепата, што је за преко 55 хиљада рецепата више него 2022. године.

1. Осигурана лица према категоријама здравственог осигурања (просјек)

Категорија осигурања	2019	2020	2021	2022	2023
УКУПНО	907 770	909 356	857 133	900 460	930 167
Активни осигураници	244 993	280 150	261 313	290 916	299 468
Уживаоци права из ПИО	218 838	219 654	239 267	219 486	222 071
Лица ван радног односа	158 532	164 972	148 629	166 726	181 614
Чланови породице носиоца осигурања	285 407	244 580	207 924	223 335	227 014

2. Коришћење права из здравственог осигурања

	2019	2020	2021	2022	2023
Привремена неспособност за рад, број дана	707 084	717 808	702 536	611 642	949 145
Број издатих рецепата	6 288 653	5 781 888	5 740 406	5 583 490	5 638 828

ПЕНЗИЈСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРАЊЕ

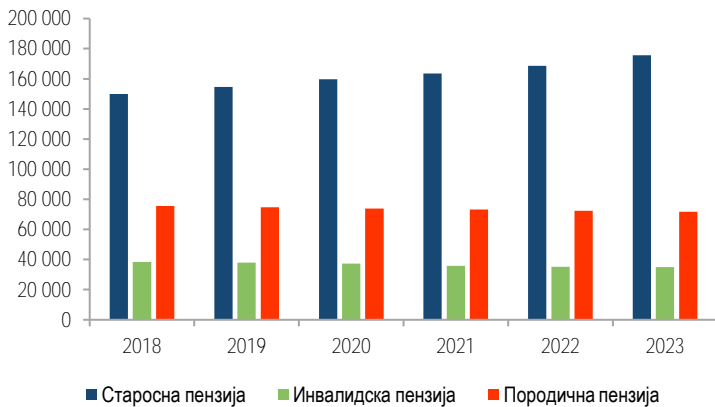

Укупан број корисника права на пензију посљедњег дана 2023. године био је нешто већи од 282 хиљаде. Од тог броја, око 176 хиљада су корисници старосне пензије, око 35 хиљада корисници инвалидске пензије, а око 72 хиљаде су корисници породичне пензије.

Укупна просјечна пензија у 2023. години износила је 470 КМ и у односу на 2022. годину виша је за 66 КМ. Просјечна старосна пензија износила је 503 КМ, просјечна инвалидска пензија износила је 444 КМ, а најнижа је била просјечна породична пензија 403 КМ.

Просјечан број година коришћења права на личну пензију код жена износи око 19 година, а код мушкараца нешто више од 16 година.

Графикон 1. Корисници права на пензију
(стање 31. децембра 2023.)

Извор: Фонд за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске

КРИМИНАЛИТЕТ

КРИМИНАЛИТЕТ

Зли људи не мијењају нарав ни кад се с њима лијепо поступа.

Езоп

Борба против криминалитета и криминалних дјелатности, изражава се кроз откривање и расвјетљавање кривичних дјела, те процесуирање и кажњавање учинилаца кривичних дјела.

Кривично дјело увијек представља напад на друштвене и цивилизацијске вриједности којима свака држава настоји да осигура највећу могућу заштиту. Дакле, сви модерни правни пореци имају интерес и вољу да ефикасно реагују на угрожавање тих заштићених вриједности – санкционисањем кривичних дјела.

У вријеме кад савремени криминалитет постаје транснационална појава, потреба реакције правне државе на његове појавне облике је све израженија.

Кривичноправна одговорност и изрицање санкција за учињена кривична дјела сходно законским рјешењима, из разумљивих разлога, посебно се утврђују и примјењују (а тако и статистички прате) у односу на пунољетне и малолетне учиниоце кривичних дјела.

ПУНОЉЕТНИ УЧИНИОЦИ

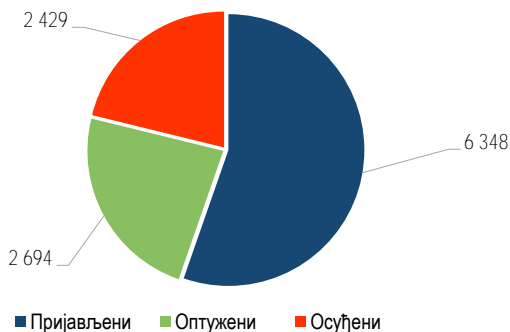

У 2023. години у надлежним тужилаштвима у Републици Српској ријешено је 6 348 кривичних пријава поднесених против пунољетних учинилаца. Од укупног броја пријава, 24,5% односило се на непознате учиниоце. Кривична дјела против имовине су, као и претходне године, била најбројнија и на њих се односило чак 41,2% од укупног броја ријешених кривичних пријава.

У надлежним судовима, у истом периоду, оптужено је 2 694, а осуђено 2 429 учинилаца. Од укупног броја осуђених 91,9% били су мушкарци, од којих су 24,3% били старосне доби од 30 до 39 година. За кривична дјела против имовине терети се сваки трећи оптужени учинилац, док је сваки седми оптужен за неко кривично дјело из групе кривичних дјела против живота и тијела. Код учинилаца који су проглашени кривим, најчешће изречена казна била је условна затворска казна, а забиљежена је у 42,4% случајева. Новчана казна изречена је у 33,7%, а казна затвора у 21,1% случајева.

За кривична дјела против здравља људи у 2023. години, осуђено је 60,0% више учинилаца него претходне године, а најчесталије кривично дјело из ове групе дјела било је неовлашћена производња и промет опојних дрога са учешћем од 81,9%. Број кривичних дјела против брака и породице порастао је за 21,6% у односу на 2022. годину, а најзаступљеније дјело из ове групе дјела, било је насиље у породици или породичној заједници са учешћем од 76,8% и избјегавање давања издржавања са учешћем од 19,9%.

Графикон 1. Пунољетни учиниоци кривичних дјела – пријављени, оптужени и осуђени, 2023.

МАЛОЉЕТНИ УЧИНИОЦИ

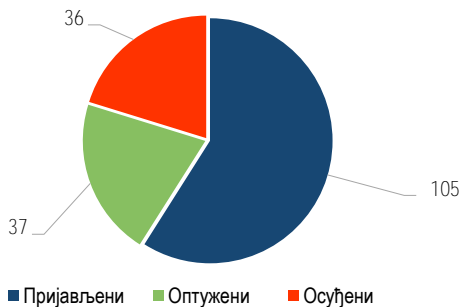
Од укупно 105 ријешених кривичних пријава поднесених против малолетних лица у 2023. години, 56 пријава односило се на старије малолетнике (од пуних 16 до непуних 18 година живота). У односу на укупан број пријављених, кривична дјела против имовине била су најбројнија, чак 45,7%.

Друга по заступљености била су кривична дјела против живота и тијела са учешћем од 25,7% случајева.

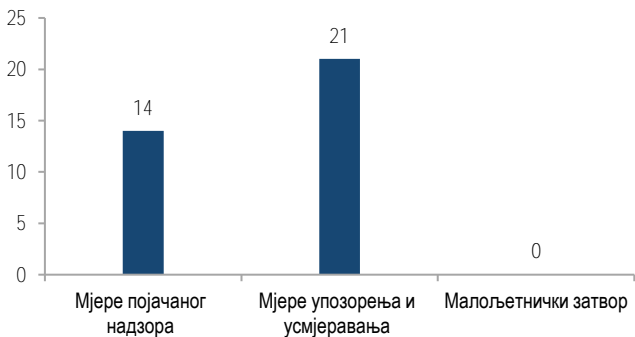
Оптужено је 37 малолетника, од којих је за 97,3% изречена кривична санкција. За кривична дјела против живота и тијела и кривична дјела против имовине оптужено је по 35,1% малолетника.

Од укупно 36 изречених кривичних санкција, 94,4% изречене су учиниоцима мушког пола. У 2023. години није изречена нити једна казна малолетничког затвора. Изречене су мјере упозорења и усмјеравања 58,3%, васпитне мјере појачаног надзора 38,9% и заводске мјере 2,8%.

Графикон 2. Малољетни учиниоци кривичних дјела – пријављени, оптужени и осуђени, 2023.

Графикон 3. Изречене кривичне санкције за малољетнике, 2023.

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

and let thy feet
millenniums hence
be set in midst of knowledge

Ancient lives
new discoveries

Tickets and Membership

Ancient lives
new discoveries

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

Паметни знају да треба много да читају, а не само да имају много књига.

Гај Светоније

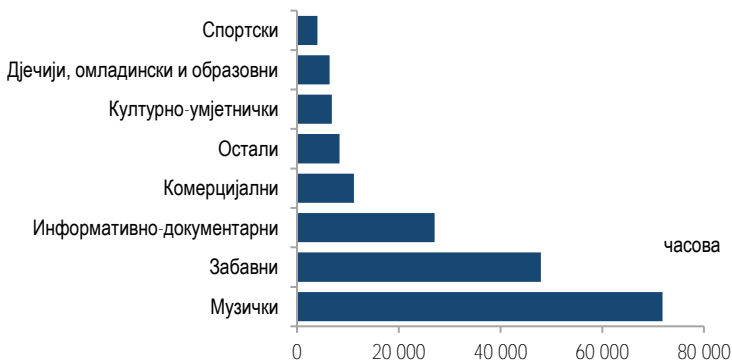
У Републици Српској у 2023. години, у односу на 2022. годину, забиљежен је раст броја посјетилаца у позориштима. Раст броја посјетилаца по једној представи (2023) у 2023. години у односу на 2022. годину забиљежило је професионално позориште.

Број посјетилаца у биоскопима у 2023. години у односу на 2022. годину мањи је за 10,0%, код домаћих филмова, док је код страних филмова број посјетилаца у 2023. години у односу на 2022. годину већи за 17,0%.

Радио–станице су у 2023. години емитовале највише музички, забавни и информативно–документарни програм, а најмање културно–умјетнички, дјечији, омладински и образовни и спортски програм.

Број емитованих часова у 2023. години у односу на 2022. годину мањи је за 14,0%.

Графикон 1. Емитовани програм радио–станица, 2023.

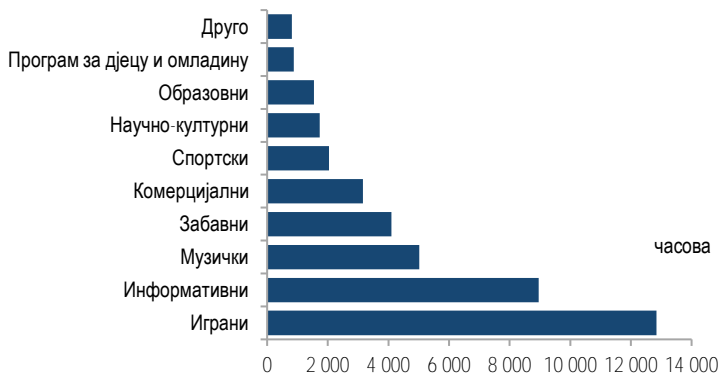

Телевизијске станице су у 2023. години највише емитовале информативни, играни, музички и забавни програм, а најмање научно-културни и програм за дјецу и омладину.

Број емитованих часова у 2023. години у односу на 2022. годину већи је за 5,0%.

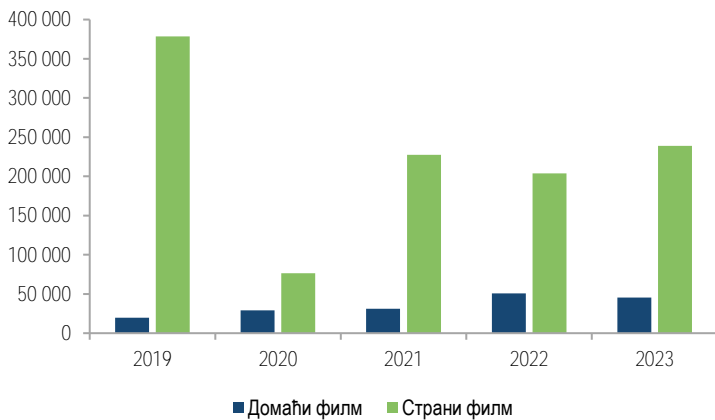
У Републици Српској је у 2023. години, у односу на 2022. годину, забиљежен раст броја посјетилаца страних филмова за 17,0%.

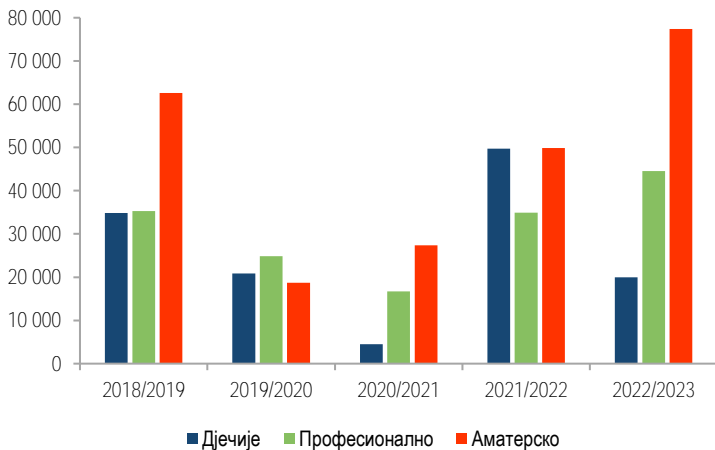
Графикон 2. Емитовани програм ТВ станица, 2023.

Број корисника књижног фонда библиотека у 2023. години, у односу на 2022. годину, мањи је за 7,3%.

Графикон 3. Посјетиоци биоскопа

Графикон 4. Посјетиоци позоришта

БРУТО ДОМАЋИ ПРОИЗВОД

БРУТО ДОМАЋИ ПРОИЗВОД

Жури, али полако.

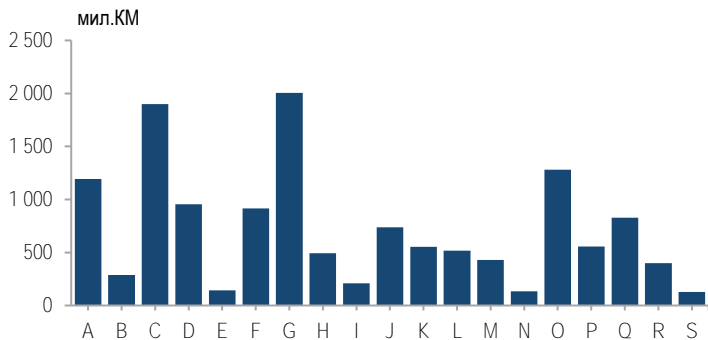
Гај Светоније

Економска активност Републике Српске, мјерена стопом реалног раста БДП-а, у 2023. години забиљежила је раст од 1,9%. Остварен је номинални раст БДП-а од 10,7% у односу на 2022. годину.

1. Бруто домаћи производ и бруто додата вриједност¹⁾, 2023.

	Текуће цијене, хиљ. КМ	Стопа реалног раста, %
Пољопривреда, шумарство и риболов	1 193 460	2,7
Вађење руда и камена	288 948	-0,1
Прерађивачка индустрија	1 900 834	-6,6
Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација	953 421	4,9
Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације (ремедијације) животне средине	143 953	3,9
Грађевинарство	915 842	6,3
Трговина на велико и на мало; поправка моторних возила и мотоцикала	2 004 046	-1,4
Саобраћај и складиштење	492 270	4,2
Дјелатности пружања смјештаја, припреме и послуживања хране; хотелијерство и угоститељство	208 175	6,1
Информације и комуникације	737 199	10,7
Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања	553 233	6,7
Пословање некретнинама	516 013	1,7
Стручне, научне и техничке дјелатности	429 626	6,9
Административне и помоћне услужне дјелатности	134 389	18,2
Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање	1 279 446	1,3
Образовање	557 389	1,1
Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада	828 785	5,9
Умјетност, забава и рекреација	398 680	8,9
Остале услужне дјелатности	127 039	5,1
FISIM (минус)	360 329	7,3
Бруто додата вриједност	13 302 419	1,9
Порези на производе минус субвенције на производе	2 783 510	1,7
Бруто домаћи производ	16 085 929	1,9

¹⁾ Обрачун Бруто домаћег производа заснован је на међународној методологији Европског система рачуна из 2010. године (*European System of Accounts - ESA 2010*).

Графикон 1. Бруто додата вриједност, текуће цијене, 2023.

Преко 3,3 милијарди КМ бруто додате вриједности ствара се у индустријским дјелатностима

У укупном бруто домаћем производу за 2023. годину подручје (C) *Прерађивачка индустрија* учествује са 11,8%, подручје (D) *Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација* са 5,9%, подручје (B) *Вађење руда и камена* са 1,8% и подручје (E) *Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације (ремедијације) животне средине* са 0,9%. Посматрано са становишта запослености, ова подручја имају доминантну улогу и запошљавају око четвртине укупног броја запослених.

2. Бруто домаћи производ и бруто додата вриједност, текуће цијене, структуре

	2019	2020	2021	2022	2023
Пољопривредне дјелатности (A)	8,6	9,0	7,6	7,5	7,4
Индустријске дјелатности (B,C,D,E)	19,7	19,3	20,7	20,5	20,4
Грађевинарство (F)	5,7	6,1	5,9	5,7	5,7
Услугне дјелатности (G,H,I,J,K,L,M, N,O,P,Q,R,S)	50,6	50,9	50,0	50,5	51,4
FISIM (минус)	2,0	2,1	2,0	1,9	2,2
Бруто додата вриједност	82,6	83,2	82,2	82,3	82,7
Порези на производе минус субвенције на производе	17,4	16,8	17,8	17,7	17,3
Бруто домаћи производ	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Индустријске дјелатности у 2023. години биљеже номинални раст од 10,2% у односу на 2022. годину, а у односу на 2019. годину раст за 48,2%.

Прерађивачка индустрија представља једно од најзначајнијих подручја економије Републике Српске, са становишта њеног учешћа у укупној бруто додатој вриједности, учешћа у извозу, те броја запослених радника.

Област *Производња прехранбених производа* има највеће учешће у бруто додатој вриједности подручја (С) *Прерађивачка индустрија* од 15,4%. Од укупног броја пословних субјеката из области прехранбене индустрије, 2,0% чине велика предузећа и стварају 37,6% бруто додате вриједности те области.

3. Бруто додата вриједност по институционалним секторима, текуће цијене, структуре

%

	2019	2020	2021	2022	2023
Нефинансијски сектор	57,3	57,5	59,8	61,5	62,0
Финансијски сектор	4,1	4,2	4,1	4,0	4,2
Сектор општа држава	19,2	20,7	19,8	19,7	19,7
Сектор домаћинстава	21,1	19,4	18,0	16,6	16,2
Сектор непрофитних институционалних јединица које служе домаћинствима	0,7	0,7	0,7	0,6	0,6
FISIM (минус)	2,4	2,5	2,4	2,4	2,7
Бруто додата вриједност	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

4. Бруто домаћи производ

	2019	2020	2021	2022	2023
Бруто домаћи производ, текуће цијене, хиљ. КМ	11 251 324	11 131 849	12 501 722	14 536 974	16 085 929
Бруто домаћи производ по становнику ²⁾ , КМ	9 848	9 797	11 080	12 977	14 429
Бруто домаћи производ, стопа реалног раста, %	2,5	- 2,5	6,9	3,9	1,9

Бруто домаћи производ по становнику, индикатор који говори о достигнутом нивоу благостања становника једне економије, у 2023. години порастао је за 11,2% у односу на 2022. годину. У односу на 2019. годину порастао је за 46,5% и већи је за 4 581 КМ.

При расподјели бруто домаћег производа највећи дио одлази на средства за запослене

У расподјели бруто домаћег производа, оствареног у 2023. години, средства за запослене чине 45,6%, бруто оперативни вишак и мјешовити доходак 37,2%, а 17,2% се односи на нето порезе на производе и производњу.

Средства за запослене која се односе на нефинансијски сектор чине 57,8% укупних средстава за запослене.

5. Доходовне компоненте бруто домаћег производа, текуће цијене

	2019	2020	2021	2022	хиљ. КМ 2023
Бруто домаћи производ	11 251 324	11 131 849	12 501 722	14 536 974	16 085 929
Средства за запослене	5 009 276	5 246 808	5 581 702	6 458 296	7 329 741
Нето порези на производе и производњу	1 985 064	1 860 816	2 221 976	2 552 487	2 769 996
Бруто оперативни вишак/ Бруто мјешовити доходак	4 256 984	4 024 225	4 698 044	5 526 191	5 986 192

²⁾ Процјена броја становника заснована на резултатима добијеним из Пописа становништва 2013.

ИНВЕСТИЦИЈЕ

Investment Value at Year end

339 970	373 967
56 969	804 029
817	1 296 731
58	1 859 317
5	2 499 808
	3 227 076
	4 050 935
	R 28 331

ИНВЕСТИЦИЈЕ

Многи људи лако од других посуде новац, а кад га треба вратити понашају се као да морају дати властити.

Езоп

Инвестициона улагања у 2023. години значајно су повећана у односу на претходну годину и то за 14,9% док су исплаћене инвестиције порасле за 8,9%.

1. Остварене инвестиције у стална средства према дјелатности инвеститора, 2023.

	Вриједност остварених инвестиција, хилј. КМ	Структура, %
Укупно остварене инвестиције	2 621 759	100,0
Пољопривреда, шумарство и риболов	78 500	3,0
Вађење руда и камена	42 943	1,6
Прерађивачка индустрија	374 732	14,3
Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација	522 742	19,9
Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације (ремедијације) животне средине	10 271	0,4
Грађевинарство	360 664	13,8
Трговина на велико и трговина на мало, поправка моторних возила и мотоцикала	265 173	10,1
Саобраћај и складиштење	94 496	3,6
Дјелатности пружања смјештаја, припреме и послуживања хране; хотелијерство и угоститељство	25 580	1,0
Информације и комуникације	129 096	4,9
Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања	46 663	1,8
Пословање некретнинама	22 148	0,9

¹⁾ Обрачун инвестиција у стална средства заснива се на ESA 2010,

1. Остварене инвестиције у стална средства према дјелатности инвеститора, 2023.

(наставак)

	Вриједност остварених инвестиција, хиљ. КМ	Структура, %
Стручне, научне и техничке дјелатности	28 829	1,1
Административне и помоћне услужне дјелатности	21 280	0,8
Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање	394 124	15,0
Образовање	37 086	1,4
Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада	141 540	5,4
Умјетност, забава и рекреација	21 333	0,8
Остале услужне активности	4 559	0,2

Велики раст инвестиционе активности забиљежен је у подручју Остале услужне дјелатности за 98,7%. До значајног раста инвестиционих улагања дошло је у 2023. години у подручју Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација (49,2%) у односу на 2022. годину.

Истовремено, значајно су повећана улагања у подручјима Прерађивачка индустрија и Вађење руда и камена.

У структури инвестиционих улагања, посматрано према дјелатности инвеститора, највише су учествовала сљедећа подручја: (D) *Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација*, (O) *Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање* и (C) *Прерађивачка индустрија*.

Са становишта намјене инвестиционих улагања у нова стална средства, највећи дио се односи на подручја: (D) *Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација*, (F) *Грађевинарство* и (C) *Прерађивачка индустрија*.

Више од милијарду КМ инвестирано је у грађевинске објекте и просторе

Посматрајући инвестиционе активности према техничкој структури, више од половине укупно остварених инвестиција уложено је у грађевинске објекте и просторе. У грађевинске објекте у 2023. години највише су улагали пословни субјекти из подручја (O) *Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање* (24,4%), (F) *Грађевинарство* (20,5%) и (D) *Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација* (19,5%).

У машине, опрему и транспортна средства највише су улагали пословни субјекти из подручја (D) *Прерађивачка индустрија* (21,8%).

Када су у питању улагања у нематеријална (неопипљива) стална средства највише учествују подручја (O) *Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање* (16,5%), (J) *Информације и комуникације* (12,8%) и (D) *Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација* (11,3%).

2. Структура остварених инвестиција у стална средства према техничкој структури

	2019	2020	2021	2022	2023
Остварене инвестиције	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Грађевински објекти и простори	54,9	56,4	48,5	51,9	50,5
Машине, опрема и транспортна средства	40,3	37,4	44,7	41,8	43,4
Остало	4,8	6,2	6,8	6,3	6,1

Инвестициона улагања у 2023. години су са 53,5% финансирана из властитих средстава, са 13,9% из средстава буџета и фондова, са 13,0% из финансијских кредита, са 11,8% из удружених средстава, са 5,9% из других извора и са 1,9% из финансијског лизинга.

3. Исплате за инвестиције и остварене инвестиције

	2019	2020	2021	2022	2023
Извршене исплате за инвестиције	1 710 690	1 852 057	1 827 403	2 355 320	2 566 075
Остварене инвестиције	1 789 555	1 959 943	1 825 592	2 282 157	2 621 759

хил. KM

Инвестициона улагања пословних субјеката регистрованих у подручју (O) *Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање* чине 35,5% укупно остварених инвестиција у подручју (O) *Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада*.

РЕГИСТАР ПОСЛОВНИХ СУБЈЕКТА

РЕГИСТАР ПОСЛОВНИХ СУБЈЕКТА

Не идите уоколо тумачећи како вам свијет дугује живот. Свијет вам не дугује ништа. Он је био први овдје.

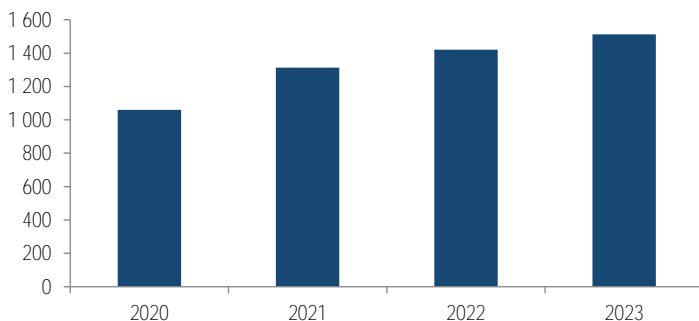
Марк Твен

Подаци о пословним субјектима са сједиштем на територији Републике Српске добијени су из Регистра пословних субјеката. Поступак уписа и разврставања пословних субјеката према дјелатностима у Регистар пословних субјеката је од 1.12.2013. године у надлежности Агенције за посредничке, информатичке и финансијске услуге. У бази Регистра пословни субјекти се разврставају према претежној дјелатности. Претежна дјелатност је дјелатност која у највећој мјери доприноси формирању укупне додате вриједности, односно дјелатност путем које субјекат остварује највећи приход, односно запошљава највећи број радника.

У Регистар пословних субјеката не уписују се физичка лица која у своје име трајно обављају дјелатности – предузетници.

У 2023. години основано је 1 513 пословних субјеката, што је за 6,5% више у односу на претходну годину.

Графикон 1. Број основаних пословних субјеката

Извор: Агенција за посредничке, информатичке и финансијске услуге

Промене броја пословних субјеката у оквиру појединачних подручја дјелатности настају из три разлога: као последица оснивања, промене претежне дјелатности и услед гашења пословних субјеката. У оквиру три подручја класификације дјелатности континуирано је разврстано више од половине укупно регистрованих пословних субјеката. Подручје (G) *Трговина на велико и на мало; поправка моторних возила и мотоцикала* (26,4%), (S) *Остале услужне дјелатности* (17,3%) и (C) *Прерађивачка индустрија* (12,6%).

1 Број пословних субјеката по подручјима КД, стање 31. децембар

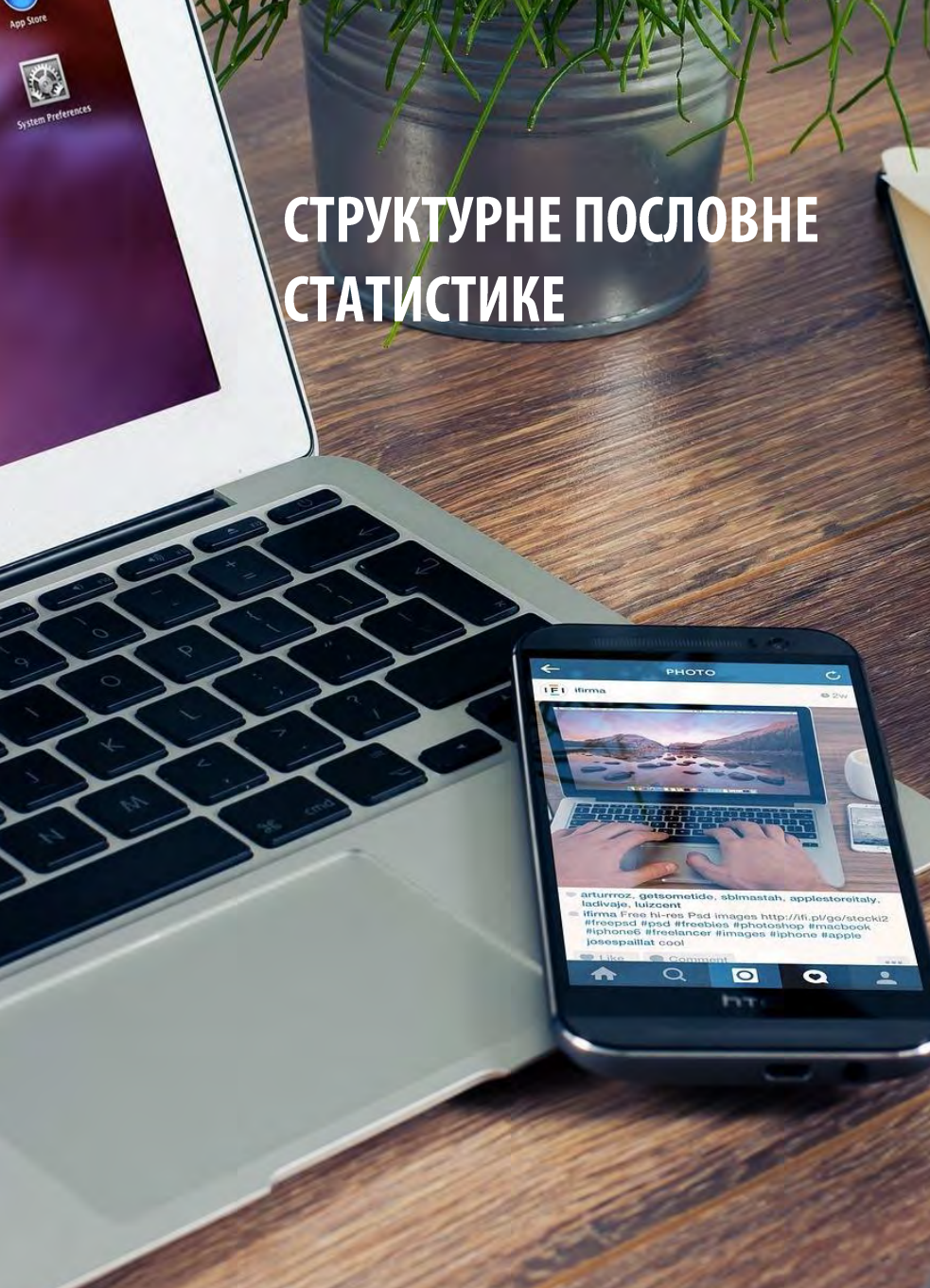
Подручја КД	2019	2020	2021	2022	2023
УКУПНО	33 447	34 467	35 778	37 129	38 571
A	1 205	1 245	1 264	1 300	1 327
B	197	212	225	237	257
C	4 427	4 521	4 618	4 744	4 847
D	226	243	267	375	559
E	269	276	284	292	297
F	1 805	1 875	1 969	2 085	2 215
G	9 389	9 555	9 746	9 943	10 197
H	1 517	1 559	1 606	1 653	1 701
I	470	486	520	547	566
J	754	799	881	965	1 035
K	202	210	218	229	237
L	233	248	288	343	387
M	1 832	1 941	2 083	2 261	2 446
N	541	611	767	915	1 041
O	358	361	367	364	364
P	668	678	698	712	723
Q	889	932	981	1 023	1 066
R	2 419	2 462	2 527	2 574	2 643
S	6 043	6 249	6 465	6 563	6 658
T	2	2	2	2	2
U	1	2	2	2	3

Извор: Агенција за посредничке, информатичке и финансијске услуге

Највећи пораст броја пословних субјеката у 2023. години је у подручју **D Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација** (49,1%). Посматрајући структуру укупног броја пословних субјеката према облику својине највећи број субјеката је у приватној својини (67,6%).

СТРУКТУРНЕ ПОСЛОВНЕ СТАТИСТИКЕ

СТРУКТУРНЕ ПОСЛОВНЕ СТАТИСТИКЕ

Опрости брзо, љуби полако.

Марк Твен

Информације и комуникације најпродуктивније подручје дјелатности у 2022. години, док је Пословање некретнинама најпрофитабилније подручје

Просјечна стопа профитабилности, као мјера учешћа бруто пословног вишка у промету, у Републици Српској је 16,2%.

Према пословању у 2022. години подручје (J) *Информације и комуникације* издваја се као најуспјешније подручје дјелатности економије Републике Српске. Са 424 предузећа и 541 предузетника, те 7 439 запослених лица, има највећу продуктивност рада 86 464 КМ и високу стопу профитабилности 41,5%, док су трошкови рада по запосленом 31 201 КМ.

1. Показатељи успјешности нефинансијске пословне економије

	Промет по запосленом лицу	Додата вриједност по запосленом лицу (продуктивност)	Трошкови рада по запосленнику	Бруто оперативни вишак по запосленом лицу
УКУПНО	153 153	41 961	18 938	24 876
Индустријске дјелатности	124 301	40 643	20 000	21 243
Грађевинарство	140 087	49 448	16 279	34 720
Трговина	291 962	41 396	16 856	26 603
Нефинансијске услужне дјелатности	84 197	42 304	19 767	25 841

Тржишни пословни субјекти (предузећа и предузетници) у подручјима индустрије запошљавају 39,0% од укупно запослених лица, а дају и највећи допринос стварању укупне додате вриједности по факторским трошковима 37,7%, која је укупно у 2022. години износила више од 8,3 милијарди КМ.

Трговина остварује највећи промет од свих дјелатности у Републици Српској и чини приближно половину укупног промета, али има ниску стопу профитабилности. Трећина пословних субјеката послује у сектору трговине, гдје је ангажована четвртина од укупног броја запослених.

Најмање пословних субјеката, 83 предузећа, послује у подручју (В) Вађење руда и камена, али ови пословни субјекти остварују значајну продуктивност рада, 66 755 КМ и стопу профитабилности 31,7%.

Најплаћенији радници раде у дјелатностима производње и снабдијевања електричном енергијом, гасом, паром и климатизацијом, а најмање плаћени су запослени у осталим услужним дјелатностима.

2. Показатељи пословања нефинансијске пословне економије, структуре

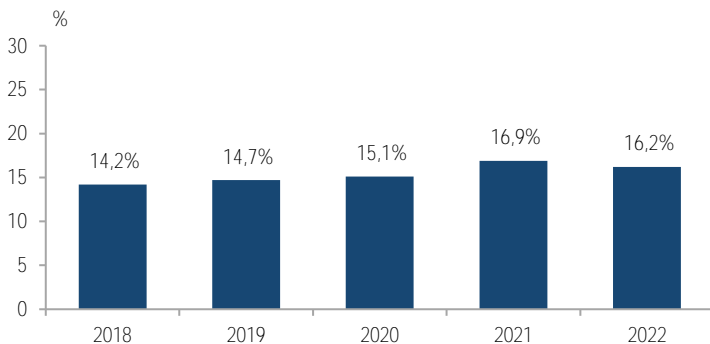
%

	Број пословних субјеката	Број запослених лица	Промет	Додата вриједност по факторским трошковима	Бруто оперативни вишак
УКУПНО	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Индустријске дјелатности	15,0	39,0	31,6	37,7	33,3
Грађевинарство	7,3	7,3	6,7	8,6	10,2
Трговина	29,5	23,7	45,2	23,4	25,3
Нефинансијске услужне дјелатности	48,2	30,0	16,5	30,3	31,2

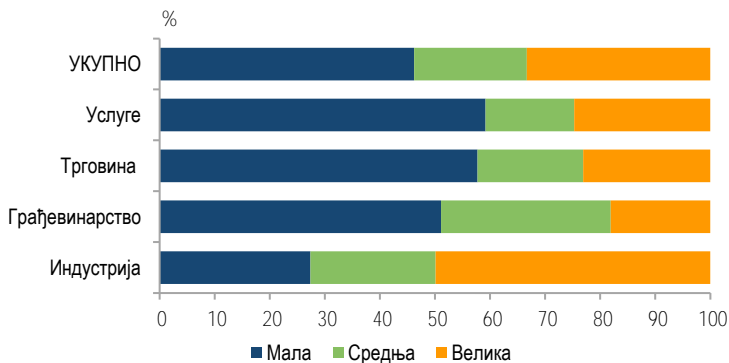
Приближно 80 одсто тржишно оријентисаних пословних субјеката Републике Српске послује у услужним дјелатностима, а око 20 одсто у производним дјелатностима.

Посматрано према величини пословних субјеката, у 2022. години, највећу профитабилност остварила су велика предузећа 17,6%, што је више за 1,4 процентна поена од просјека у Републици Српској.

Графикон 1. Стопе профитабилности нефинансијске пословне економије Републике Српске

Такође, са 47 583 КМ додате вриједности по запосленом лицу, најпродуктивнији су велики субјекти, а најмању продуктивност остварују средњи пословни субјекти 38 472 КМ. На нивоу Републике Српске остварена продуктивност је 41 961 КМ.

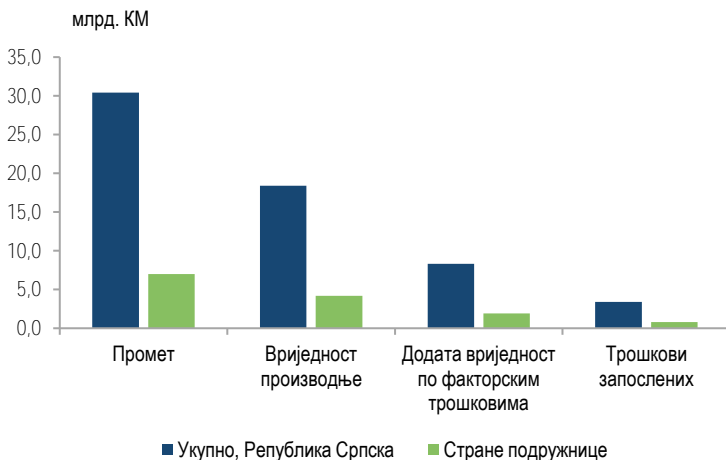
Графикон 2. Додата вриједност по факторским трошковима, према величини пословних субјеката, 2022.

Од укупног броја предузећа у страном власништву која послују на територији Републике Српске, највише је у власништву Србије (31%), затим Аустрије (10%) и Словеније (9%).

Страни инвеститори су највише заинтересовани за предузећа из индустријских подручја (48%), затим из подручја трговине (23%) и услуга (25%), док је најмање предузећа у страном власништву у грађевинарству (4%).

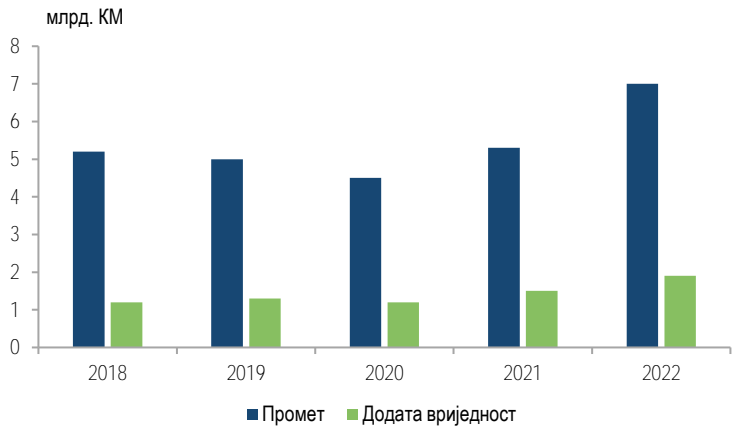
Стране подружнице, односно предузећа у већинском страном власништву, у 2022. години пословала су уз стопу профитабилности од 15,3%.

Графикон 3. Показатељи пословања страних подружница у оквиру нефинансијске пословне економије Републике Српске, 2022.

Државе чланице Европске уније учествују са 54,7% у капиталу свих страних подружница у Републици Српској. Ова предузећа остварују 48,9% од укупног оствареног промета страних подружница.

Графикон 4. Показатељи пословања страних подружница Републике Српске

ИНДУСТРИЈА

ИНДУСТРИЈА

Имати, а не користити, исто је што и немати.

Езоп

Индустријска производња у 2023. години биљежи пад од 3,2% у односу на 2022. годину

Посматрајући период од последњих пет година индустријска производња је у 2021. години у односу на 2020. годину, забиљежила значајан раст од 9,9%. У 2023. години у односу на 2022. годину евидентан је пад од 3,2%, у 2022. години у односу на 2021. годину пад од 0,1%, у 2020. години у односу на 2019. годину пад од 6,7%, као и у 2019. години у односу на 2018. годину пад од 11,4%.

Најзначајније области према вредности индустријске производње биле су Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација, Производња прехранбених производа, Производња готових металних производа, осим машина и опреме, Прерада дрвета и производа од дрвета и плута, осим намјештаја; производња предмета од сламе и плетарских материјала, Производња производа од гуме и пластичних маса и Производња хемикалија и хемијских производа.

1. Индекси индустријске производње по подручјима КД

(претходна година=100)

Подручја КД	2019	2020	2021	2022	2023
ИНДУСТРИЈА УКУПНО	88,6	93,3	109,9	99,9	96,8
В	95,6	99,6	103,0	100,7	98,1
С	87,6	90,1	111,7	101,1	93,1
Д (осим гране 35.3)	87,2	96,1	109,1	96,4	105,0

2. Индекси индустријске производње по подручјима КД

(2015=100)

Подручја КД	2019	2020	2021	2022	2023
ИНДУСТРИЈА УКУПНО	100,5	93,8	103,0	102,9	99,7
В	97,7	97,4	100,3	101,0	99,2
С	93,5	84,3	94,1	95,1	88,6
Д (осим гране 35.3)	121,1	116,3	126,9	122,4	128,5

Од укупних инвестиција у нова стална средства, улагања у индустрију у 2023. години чине 36,3%.

Остварене инвестиције у нова стална средства у индустријским дјелатностима у 2023. години износе 879 милиона КМ, што је за 41,9% више него у 2022. години.

Бруто додата вриједност индустријских дјелатности у 2023. години у односу на 2022. годину већа је за 11,4% и износи 3,2 милиона КМ, у чему највеће учешће има *Прерађивачка индустрија* 60,6%.

На крају 2023. године регистровано је укупно 5 747 индустријских предузећа, од којих је 91,0% у приватном власништву.

Остварене инвестиције у нова стална средства у индустријским дјелатностима у 2023. години износе 879 милиона КМ, што је за 41,9% више него у 2022. години.

У Регистар пословних субјеката, у 2023. години, уписано је и разврстано у индустријске дјелатности 313 пословних субјеката.

Прерађивачком индустријом бави се 84,3% индустријских предузећа, *Производњом и снабдијевањем електричном енергијом, гасом, паром и климатизацијом* 9,7%, *Вађењем руда и камена* 4,5% и *Рециклажом (прерадом) материјала* 1,5%.

У индустријским предузећима запослено је 26,6% од укупног броја радника у Републици Српској, односно 65 739 радника, од чега је 79,4% запослено у *Прерађивачкој индустрији*.

Према извјештајима индустријских предузећа, вриједност продаје индустријских производа у 2023. години износи 7,8 милијарди КМ, при чему производи *Прерађивачке индустрије* чине 66,0%. Вриједност продаје индустријских производа у 2023. години већа је за 2,9% у односу на 2022. годину.

Пет индустријских области остварује 63,4% укупне вриједности продаје индустријских производа, а то су: *Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација* 28,0%, *Производња прехранбених производа* 13,9%, *Производња готових металних производа, осим машина и опреме* 10,0%, *Прерада дрвета и производа од дрвета и плута, осим намјештаја; производња предмета од сламе и плетарских материјала* 7,2% и *Производња хемикалија и хемијских производа* 4,3%.

3. Вриједност продаје по индустријским областима

	мил. КМ				
ИНДУСТРИЈСКЕ ОБЛАСТИ	2019	2020	2021	2022	2023
ИНДУСТРИЈА УКУПНО	5 394	5 190	6 522	7 634	7 856
Вађење угља и лигнита (мрког угља)	36	28	59	123	130
Вађење руда метала	122	120	131	157	147
Вађење осталих руда и камена	41	49	46	60	63
Помоћне услужне дјелатности у вађењу руда и камена	-	-	-	-	-
Производња прехранбених производа	791	805	887	1 032	1 090
Производња пића	111	87	98	106	128
Производња дуванских производа	-	-	-	-	-
Производња текстила	31	34	42	41	43
Производња одјеће	60	58	67	79	87
Производња коже и предмета од коже	171	152	183	227	223
Прерада дрвета и производи од дрвета и плуте	435	425	551	675	567
Производња папира и производа од папира	130	123	148	197	196
Штампање и умножавање снимљених записа	25	22	31	38	38
Производња кокса и рафинисаних нафтних производа	129	30	47	56	52
Производња хемикалија и хемијских производа	165	205	241	325	341
Производња фармацеутских производа и препарата	37	38	39	73	81
Производња производа од гуме и пластичних маса	204	222	261	305	309
Производња осталих производа од неметалних минерала	144	170	171	232	229
Производња базних метала	222	157	259	319	208

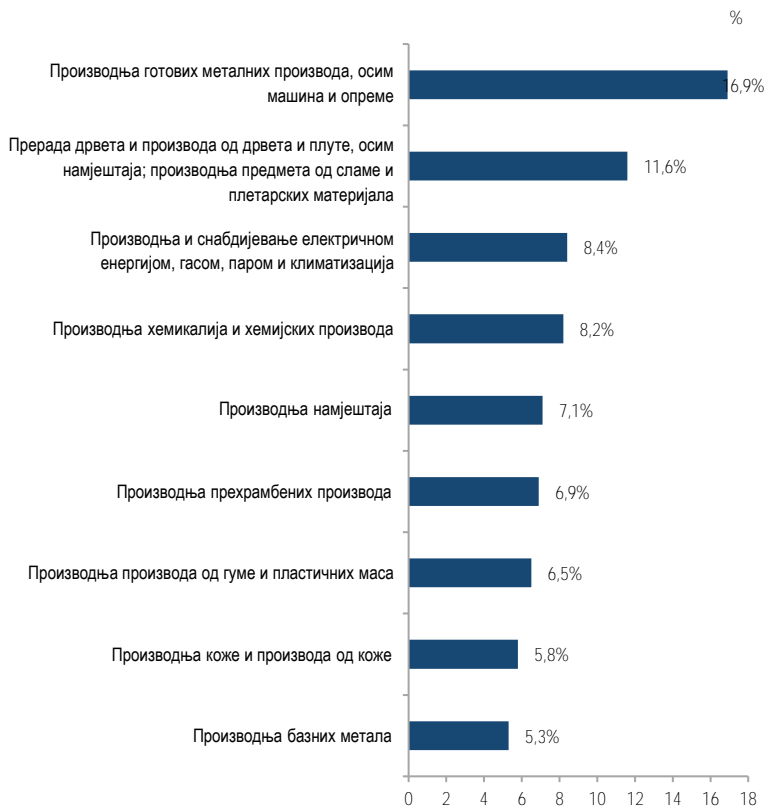

3. Вриједност продаје по индустријским областима (наставак)

ИНДУСТРИЈСКЕ ОБЛАСТИ	мил. КМ				
	2019	2020	2021	2022	2023
Производња готових металних производа, осим машина и опреме	543	493	688	826	787
Производња рачунара, електронских и оптичких производа	20	21	30	28	44
Производња електричне опреме	93	110	134	138	138
Производња машина и опреме, д.н.	93	88	110	105	102
Производња моторних возила, приколица и полуприколица	34	32	73	103	95
Производња осталих саобраћајних средстава	9	10	8	11	10
Производња намјештаја	211	227	260	294	295
Остала прерађивачка индустрија	24	31	28	24	24
Поправка и инсталација машина и опреме	87	57	93	105	100
Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација	1 325	1 286	1 707	1 822	2 196
Прикупљање, пречишћавање и снабдијевање водом	72	78	82	79	85
Рециклажа (прерада) материјала	29	31	47	56	50

Извоз индустријских предузећа чини 43,2% њихове укупне вриједности продаје

Индустријска предузећа су у 2023. години остварила извоз од 3,4 милијарде КМ, од чега је 58,3% остварено у подручју (С) *Прерађивачка индустрија*.

Графикон 1. Индустијске области са највећим учешћем извоза у укупном извозу индустријских предузећа, 2023.

ГРАЂЕВИНАРСТВО

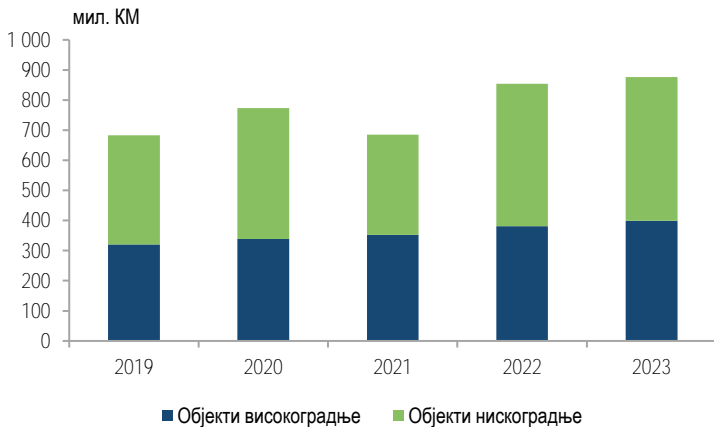
ГРАЂЕВИНАРСТВО

Све би требало направити што је могуће једноставније - но не и једноставније од тога.
Алберт Ајнштајн

Вриједност извршених грађевинских радова у Републици Српској биљежи раст од 2,7% у 2023. години, у односу на 2022. годину. Објекти нискоградње чине 54,4% укупне вриједности извршених радова која биљежи раст од 0,9%. Такође, код објеката високоградње евидентиран је раст од 5,0%. У исто вријеме дошло је до пада броја ангажованих радника на градилиштима за 3,4%.

Учешће бруто додате вриједности грађевинарства у формирању бруто домаћег производа Републике Српске у 2023. години износи 5,7%, а остварене инвестиције у нова стална средства у грађевинарству учествују са 19,0% укупно остварених инвестиција.

Графикон 1. Вриједност извршених радова

Број завршених станова већи је за 28,1% у 2023. години у односу на претходну годину, а раст стамбене изградње забиљежен је код једнособних станова (82,7%). У структури завршених станова највећи удио односи се на двособне станове (40,9%), затим слиједе једнособни станови са 38,6%, док су остало трособни и вишесобни станови.

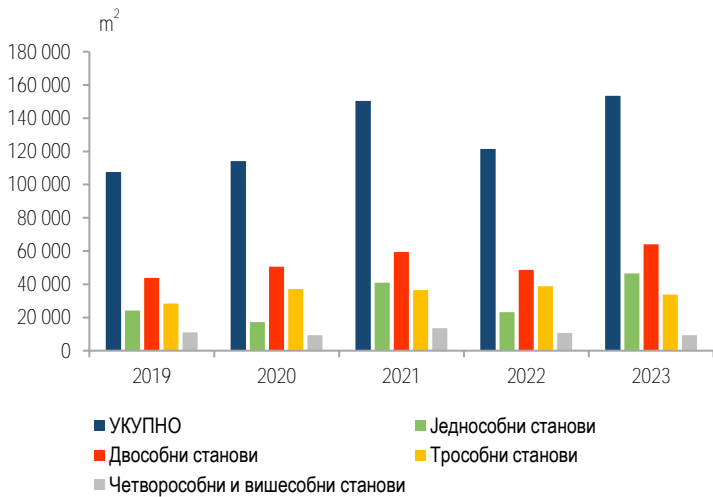
1. Завршени станови према броју соба

	Јединица мјере	2019	2020	2021	2022	2023
УКУПНО	број	2 028	2 146	2 888	2 309	2 957
	м ²	107 622	114 156	150 356	121 503	153
Једнособни станови	број	629	481	1 023	625	1 142
	м ²	24 175	17 190	40 916	23 296	46 491
Двособни станови	број	854	1 025	1 154	994	1 209
	м ²	43 888	50 581	59 395	48 651	63 957
Трособни станови	број	426	545	553	580	507
	м ²	28 400	37 055	36 417	38 782	33 745
Четворособни и вишесобни станови	број	119	95	158	110	99
	м ²	11 159	9 330	13 628	10 774	9 327

У грађевинарству је запослено 4,9% од укупног броја запослених у Републици Српској

У новоградњи, у 2023. години, највише су извођени радови на стамбеним зградама са три и више станова (33,6%) и на ауто-путевима (20,0%).

Графикон 2. Површина завршених станова

ИСТРАЖИВАЊЕ И РАЗВОЈ

ИСТРАЖИВАЊЕ И РАЗВОЈ

Теже је разбити предрасуду него атом.

Алберт Ајнштајн

Економија и друштво морају закорачити у ново поље развоја, базираног на науци и у окружењу које стимулише привредно-технолошке и социокултурне иновације како би држава побољшала своју конкурентност на глобалном нивоу.

У 2023. години у Републици Српској бруто домаћи издаци за истраживање и развој износили су 38,9 милиона КМ

За истраживање и развој у 2023. години у пословном, државном, непрофитном и сектору високог образовања потрошено је 38,9 милиона КМ. Половина средстава утрошена је у пословном сектору који обухвата предузећа (привредне субјекте) и организације чија је примарна активност тржишна производња робе и услуга и њихова продаја по економски значајним цијенама, као и истраживачко-развојне јединице у саставу предузећа. У области Инжењерство и технологија утрошена је половина од укупног износа средстава. Област Инжењерство и технологија обухвата грађевинарство и архитектуру, материјале, електротехнику, електронику и информационо инжењерство, затим машинско, хемијско, медицинско и инжењерство животне средине, индустријску и биотехнологију животне средине, нанотехнологију и остала инжењерства и технологије.

На пословима истраживања и развоја у 2023. години у Републици Српској укупно је било запослено 1 199 лица, од чега су 46,0% жене. Од укупног броја запослених, 958 особа било је запослено на пословима истраживања и развоја, а њих 241 ангажовано на пословима истраживања и развоја на основу уговора о дјелу или ауторског уговора.

Изражено еквивалентом пуне запослености на пословима истраживања и развоја пуно радно вријеме радило је 840,1 лица. Подјела лица која раде на пословима истраживања и развоја на истраживаче, техничко особље и остало особље односи се на актуелну функцију појединца, у смислу задатака које обавља у оквиру истраживања и развоја у извјештајној јединици, а не на радно мјесто или формалну квалификацију или степен образовања.

Од укупног броја запослених и ангажованих на пословима истраживања и развоја 70,8% су истраживачи, од тога је 366 жена или 43,1%. Највећи број истраживача припада сектору високог образовања, њих 77,3.

Од укупно утрошених средстава за 590 истраживачко–развојних радова, највећи дио укупног износа утрошено је за *Опште унапређење знања* (39,8%). Од укупно утрошених средстава, 62,5% средстава утрошено је за примијењена истраживања, 21,7% за фундаментална истраживања и 15,9% за експериментални развој (развојна истраживања).

У Републици Српској, буџетска издвајања за истраживање и развој у 2023. години износила су 30,5 милиона КМ. Према секторима, највише средстава било је намијењено високом образовању 98,3%, затим државном сектору 1,4%, непрофитном сектору 0,2% и пословном сектору 0,1%. Издвајања за истраживање и развој за сектор иностранства није било.

С циљем Општег унапређења знања: Истраживање и развој финансиран из општих фондова универзитета било је издвојено највише средстава (89,7%).

У периоду 2020–2022. године у Републици Српској 15,7% предузећа било је иновативно активно

Иновативно активна предузећа су предузећа која су у посматраном периоду имала завршене активности у вези са иновацијама производа или процеса и/или текуће иновативне активности (активности које су биле у току на крају 2022. године) и/или напуштене иновативне активности и/или интерне активности истраживања и развоја и/или уговорене активности истраживања и развоја. У периоду 2020–2022. године, 15,7% предузећа спровело је бар једну од наведених иновативних активности, док 84,3% предузећа уопште није спроводило иновативне активности.

Посматрано по подручјима Класификације дјелатности БиХ 2010, која садржајно и структурно у потпуности одговара ЕУ Статистичкој класификацији дјелатности NACE Rev 2., највише су иновативно активна била предузећа која припадају подручју (К) *Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања*, њих 48,2%.

Највећи број предузећа спровео је активности у вези са иновацијама производа или процеса. Иновација производа је нови или побољшани производ (роба или услуга) која се значајно разликује од претходних производа или услуга предузећа, а која је имплементирана на тржишту. У периоду 2020–2022. године, 8,9% предузећа увело је иновацију производа. Иновација пословног процеса је нови или побољшани пословни процес који је уведен за једну или више пословних функција који се значајно разликује од претходних пословних функција и који је имплементиран у предузећу. У периоду 2020–2022. године 12,7% предузећа увело је иновацију пословног процеса.

Од укупног броја предузећа која нису спроводила иновативне активности у периоду 2020-2022. године 68,2% предузећа навело је да није било потребе за иновативним активностима. Недостатак ресурса (нпр. финансија, квалификованог особља, материјала) спријечио је 19,2% предузећа да се бави иновативним активностима, док 12,6% предузећа није проводило иновативне активности из других разлога, као што су стратешки разлози, други приоритети, превисоки ризици, мали очекивани приноси и слично.

1. Истраживање и развој у Републици Српској

	Запослени на пословима истраживања и развоја				Истраживачко-развојни радови				Бруто домаћи издаци за истраживање и развој (хиљ. КМ)		
	свега	жене	истраживачи	жене	укупно	фундаментални	примијенени	развојни	укупно	текући издаци	инвестициони издаци
2019 ²⁾	1 355	674	956	467	454	233	173	48	17 687	15 323	2 364

(наставак)

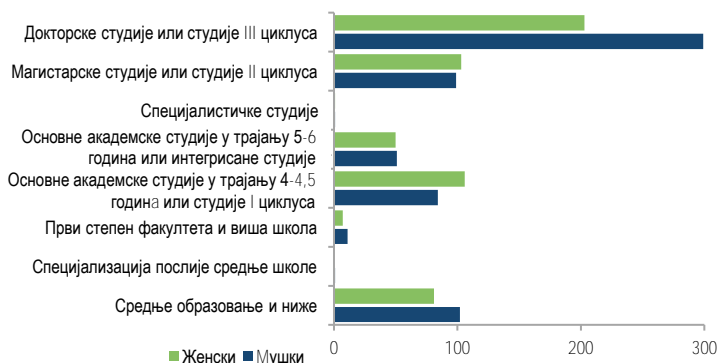
	Укупно запослени на пословима истраживања и развоја ¹⁾				Истраживачко-развојни радови				Бруто домаћи издаци за истраживање и развој (хиљ. КМ)		
	свега	жене	истраживачи	жене	укупно	фундаментални	примијенени	развојни	укупно	текући издаци	инвестициони издаци
2020	1 102	530	759	349	417	171	195	51	20 289	15 820	4 469
2021	1 234	599	913	419	502	201	249	52	25 394	20 339	5 055
2022	1 555	691	1 021	452	498	180	256	62	30 839	23 359	7 480
2023	1 199	551	849	366	590	205	322	63	38 877	27 769	11 108

¹⁾ Укупно запослени на пословима истраживања и развоја обухватају запослене на основу уговора о раду и ангажоване на основу ауторског уговора или уговора о дјелу на пословима истраживања и развоја, у периоду од 1.1. до 31.12. референтне године. За извјештајне јединице у пословном сектору, дефиниција запослених, поред запослених на основу уговора о раду, укључује и samozапослене и неплаћене породичне раднике.

²⁾ Методологија истраживања усклађена је са међународним стандардима које је поставио OECD и објавио у Фраскати приручнику 2015. године, тако да подаци од 2019. године нису у потпуности поредиви са подацима из претходних година.

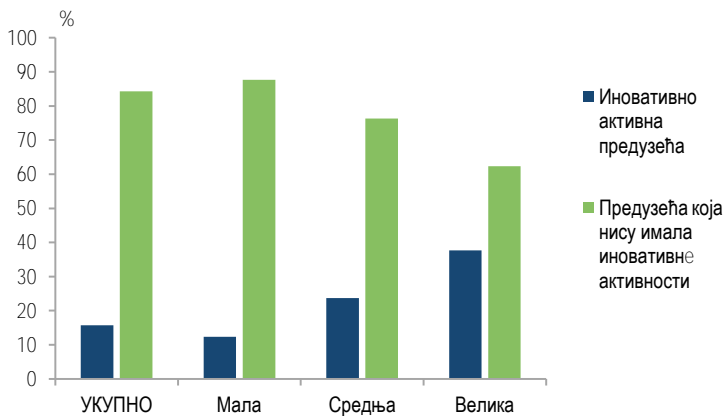
Посматрано по подручјима Класификације дјелатности БиХ 2010, највише су иновативно активна била предузећа која припадају подручју (К) *Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања*, њих 48,2%.

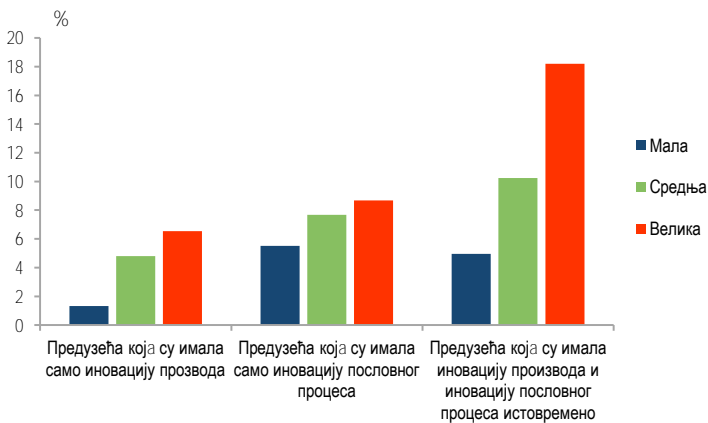
Графикон 1. Укупно запослени на пословима истраживања и развоја према степену образовања, 2023.

Графикон 2. Средства за истраживање и развој према друштвено-економским циљевима, 2023.

Графикон 3. Предузећа према величини предузећа и иновативној активности, 2020–2022.

Графикон 4. Структура иновативно активних предузећа према величини предузећа и врсти иновације, 2020–2022.

ДИСТРИБУТИВНА ТРГОВИНА

ДИСТРИБУТИВНА ТРГОВИНА

Ако при свакој услузи за пријатеља одмах мислиш на захвалност, онда ниси даровао, већ продао.

Фјодор Михаилович Достојевски

Дистрибутивна трговина је скуп свих облика трговинских активности, од набавке робе од произвођача до испоруке робе крајњим потрошачима на домаћем тржишту. Обухвата трговину на велико за сопствене потребе, посредовање у трговини на велико, трговину на мало и поправку моторних возила и мотоцикала, те предмета за личну употребу у домаћинству.

Подаци о промету предузетника нису укључени у укупан промет.

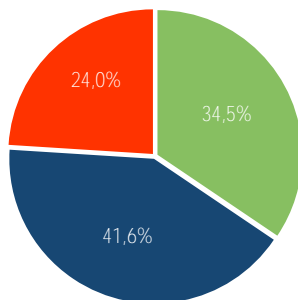
Промет у трговини на мало у 2023. години, у односу на базу 2015. годину, номинално је већи за 91,6%, а реално 70,6%. Промет у трговини на велико, мјерен номиналном стопом раста, у односу на исти период, већи је за 80,8%.

1. Индекси промета у дистрибутивној трговини по областима КД

	Дистрибутивна трговина, УКУПНО	Трговина на велико и мало моторним возилима и мотоциклима, поправка моторних возила и мотоцикала	Трговина на велико, осим трговине моторним возилима и мотоциклима	Трговина на мало, осим трговине моторним возилима и мотоциклима	
				номинални	реални
2019	123,1	136,4	120,9	131,8	131,6
2020	123,8	117,3	128,3	119,2	123,7
2021	142,1	139,4	148,1	136,8	140,0
2022	176,6	155,9	184,9	174,4	157,4
2023	180,8	197,7	179,5	191,6	170,6

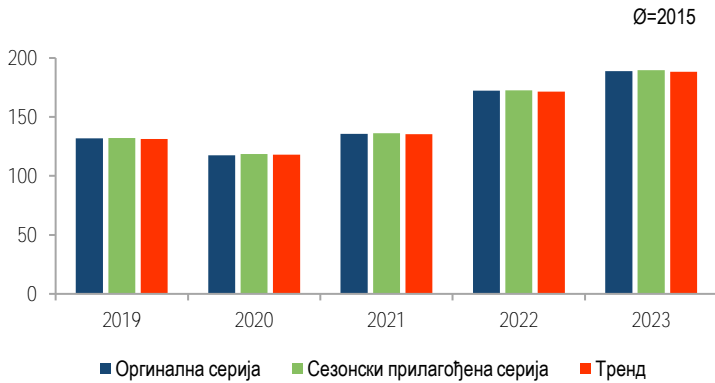

Највеће учешће промета у трговини на мало у 2023. години остварен је у трговини на мало у неспецијализованим продавницама претежно прехранбеним производима.

- Трговина на мало претежно прехранбеним и дуванским производима
- Трговина на мало претежно непрехрамбеним производима
- Трговина на мало моторним горивима

Графикон 1. Учешће промета према КД
у укупном промету трговине на мало, 2023.

Графикон 2. Индекси промета трговине на мало

СПОЉНА ТРГОВИНА

СПОЉНА ТРГОВИНА

Боља је мала зарада данас, него велика сутра.

Езоп

Подаци о увозу и извозу односе се на пословне субјекте са сједиштем у Републици Српској.

Статистика спољне трговине обухвата сав промет робе која се извози из земље и која се увози у земљу, а која је хомогена према врсти производа, земљи поријекла, одредишту, начину плаћања и моменту преласка границе.

У складу са европским стандардима, подаци се обухватају према систему специјалне трговине, што значи да се поред редовног извоза и увоза, обухвата и извоз и увоз по основу процеса оплемењивања, тј. обрада и дорада, а искључује се привремени извоз и увоз.

Из укупне вриједности увоза и извоза искључен је увоз и извоз остварен од стране физичких лица.

Смањење робне размјене у 2023. години

Током 2023. године забиљежено је смањење и извоза и увоза.

У односу на 2022. годину, у 2023. години извоз је смањен за 4,6%, а увоз за 1,9%. Обим робне размјене Републике Српске са иностранством у 2023. години износио је 12,23 милијарде КМ, од чега се на извоз односи 5,19 милијарди КМ, а на увоз 7,04 милијарде КМ. Спољнотрговински дефицит Републике Српске у истој години износио је 1,86 милијарди КМ.

Република Српска је у 2023. години највише извозила у Србију 17,1%, Хрватску 15,4%, Италију 11,6%, Њемачку 11,3% и Словенију 10,6%.

У истој години, највише се увозило из Србије 16,1%, Италије 15,9%, Кине 9,7%, Њемачке 9,4% и Хрватске 5,8%.

Покривеност увоза извозом у 2023. години износила је 73,6%.

Покривеност увоза извозом у Републици Српској смањена је у 2023. години у односу на 2022. годину.

У робној размјени Републике Српске са иностранством у 2023. години у извозу највише су заступљени производи из одјељака Прости метали и производи од простих метала, а у увозу производи из одјељака Машине, електротехничка опрема, апарати за снимање и репродукцију слике и звука.

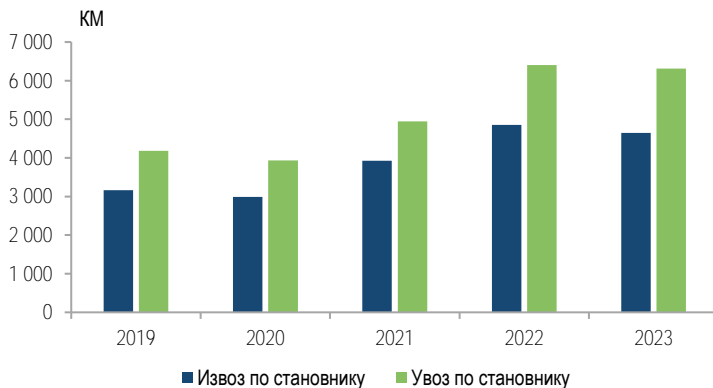

У структури извоза у 2023. години, највише учествује одјељак Прости метали и производи од простих метала са 13,8%, затим одјељак Минерални производи 13,60% и одјељак Машине, електротехничка опрема, апарати за снимање и репродукцију слике и звука 13,58%.

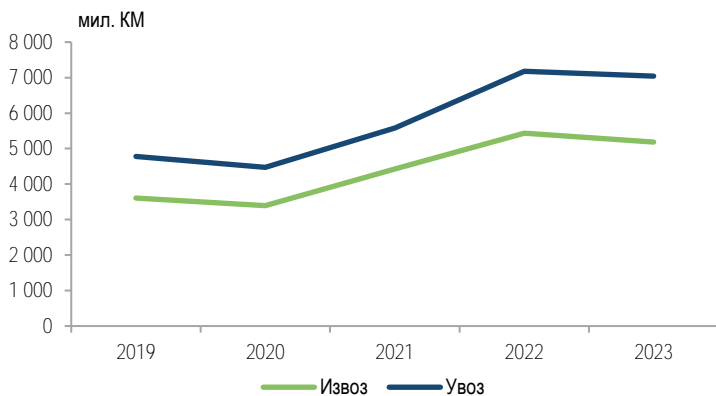
У структури увоза у истој години, највише учествује одјељак Машине, електротехничка опрема, апарати за снимање и репродукцију слике и звука са 15,5%, затим одјељак Минерални производи 11,1% и одјељак Производи прехранбене индустрије; пића, алкохоли; дуван 10,1%.

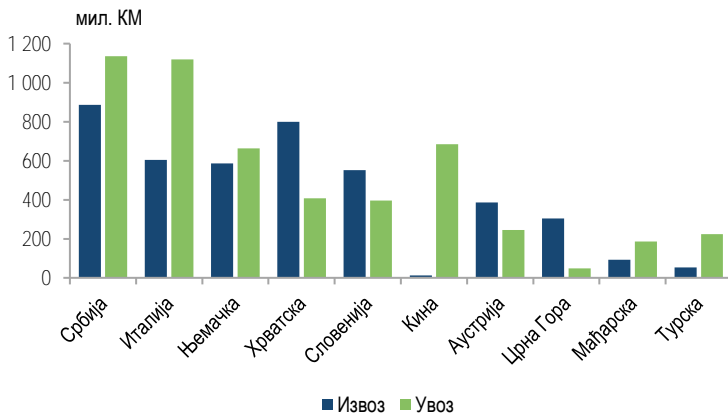
У 2023. години 94,4% укупног извоза из Републике Српске чини извоз у земље ЕУ и СЕФТА.

Графикон 1. Извоз и увоз по становнику

Графикон 2. Спољнотрговински биланс

Графикон 3. Земље са највећим учешћем у обиму робне размене са Републиком Српском, 2023.

EURUSD - 1,35379 - 00:00:00 14 jiu (EEST)

EURUSD (Bid), Ticks, # 300 / 300

ЦИЈЕНЕ

Gold, spot - 1.276,820 - 23:00:00 13 jiu (CEST)

Gold, spot (Bid), 1 minute, # 159 / 300, Logarithmic, Heikin Ashi

News Search Alerts Settings

13 June 2014

News: [Symbol] declines low 12 months low USD/OILS

News: [Symbol] falls less. Dow down 0.9 pct, S&P down 0.7 pct, NASDAQ down 0.9 pct

News: [Symbol] falls sharply. Dow down 12.27 points, or 0.29 percent

News: [Symbol] falls sharply. Dow down 5.72 points, or 0.29 percent

Quote List [2]

World Markets

Name

Dow Jones

ЦИЈЕНЕ

Добар пастир овце стриже, а не гули их.

Гај Светоније

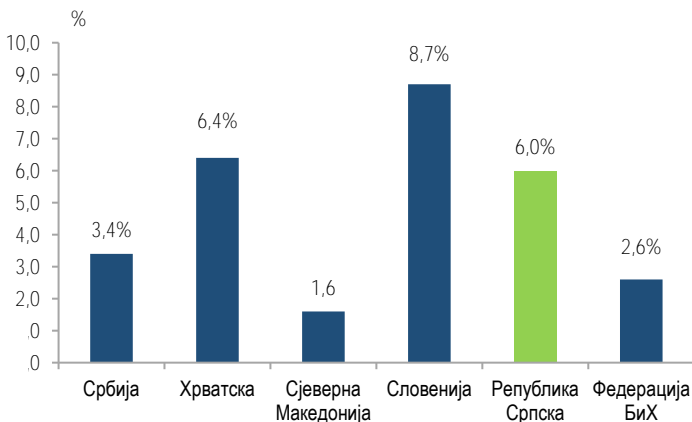
Произвођачке цијене индустријских производа у 2023. години, у просјеку су забиљежиле раст од 6,0% у односу на 2022. годину.

Посматрано по подручјима индустријске производње према Класификацији дјелатности БиХ 2010, раст цијена у 2023. години у односу на 2022. годину, забиљежен је у подручјима: (В) *Вађење руда и камена* од 16,1%, (D) *Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом паром и климатизација* од 5,9%, (С) *Прерађивачка индустрија* од 5,1%, док је у подручју (Е) *Снабдијевање водом, канализација, управљање отпадом и дјелатности санације (ремедијације) животне средине* забиљежен пад од од 9,9%.

1. Индекси произвођачких цијена индустријских производа

Подручја КД	претходна година=100				
	2019	2020	2021	2022	2023
УКУПНО	101,2	99,9	103,6	118,3	106,0
Вађење руда и камена	101,4	100,8	101,4	108,1	116,1
Прерађивачка индустрија	101,0	99,6	103,8	122,1	105,1
Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација	101,5	100,6	102,8	112,4	105,9
Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације (ремедијације) животне средине	89,7	90,2	134,9	113,5	90,1

Графикон 1. Стопе цијена произвођача индустријских производа, 2023.

Потрошачке цијене у Републици Српској, у 2023. години у односу на 2022. годину, у просјеку су више за 7,0%.

Посматрано по главним одјелјцима потрошње према наміјени, највећи раст цијена у 2023. години забиљежен је у одјелјку Становање, вода и енергенти за домаћинство 12,2%, док је највећи пад цијена забиљежен у одјелјку Одјећа и обућа 4,4%.

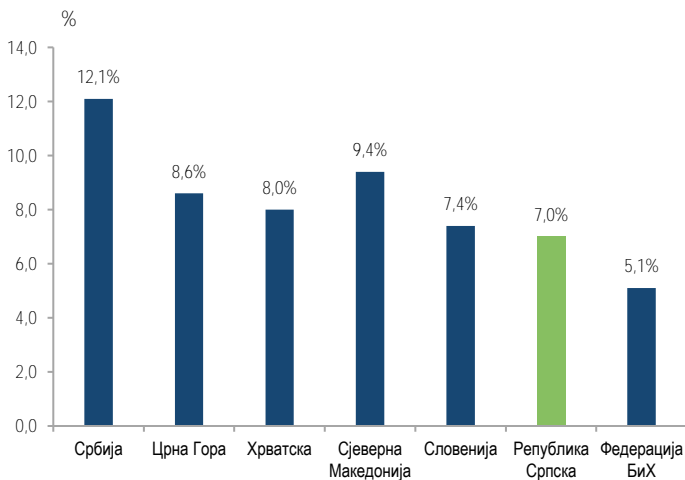

Највећи просјечан раст произвођачких цијена у земљама окружења, за 2023. годину, забиљежен је у Словенији 8,7%, док су потрошачке цијене, у просјеку 12,1%, биле највише у Србији.

2. Индекси потрошачких цијена по COICOP-у

Назив	претходна година=100				
	2019	2020	2021	2022	2023
УКУПНО	100,5	98,8	101,7	112,7	107,0
Храна и безалкохолна пића	100,8	100,7	103,1	121,2	111,2
Алкохолна пића и дуван	104,5	104,5	101,6	101,6	105,4
Одећа и обућа	88,0	90,0	90,5	94,5	95,6
Становање, вода, електрична енергија, плин и други енергенти	102,8	100,3	100,8	107,9	112,2
Намјештај, покућство и редовно одржавање куће	100,0	98,3	101,2	108,9	108,4
Здравство	101,5	100,8	100,4	100,5	102,4
Превоз	100,9	91,0	105,9	125,6	96,9
Комуникације	100,1	100,5	99,9	101,1	101,7
Рекреација и култура	101,9	102,1	100,9	107,2	106,2
Образовање	100,0	100,0	99,9	100,0	100,9
Ресторани и хотели	100,7	100,2	100,4	109,6	106,3
Остали производи и услуге	99,0	100,0	100,5	105,9	111,0

Графикон 2. Стопе инфлације у окружењу, 2023.

ШУМАРСТВО

ШУМАРСТВО

Живот без љубави је као дрво без цијећа и плодова.

Кхалил Џибран

Шуме од давнина чине један од главних природних богатстава простора на којем се налази Република Српска. Тако и данас, шуме и шумска земљишта представљају један од најважнијих природних ресурса Републике Српске.

У Републици Српској шуме расту на више од милион хектара земљишта и чине веома богат биодиверзитет са 205 аутохтоних врста дрвећа и жбуња (175 лишћарских и 35 четинарских), и са примарним ген-центрима већег броја ендемских и ендемско-реликтних врста.

Република Српска једна је од ријетких европских регија чије шуме имају претежно природну структуру и у њеном саставу налазе се три прашуме. Прашума Перућица, заузима 1 434 ha и једна је од највећих и најбоље очуваних прашума у Европи, затим прашума Лом која се протеже на 297,7 ha површине и прашума Јањ на 295 ha површине.

По структури, наше шуме су 50% високе шуме, 27% ниске шуме и 23% чини остало шумско земљиште и голети.

Поред основне, еколошке функције шума чији се значај огледа у заштити биодиверзитета, заштити земљишта од ерозије, заштита вода и заштити од имисионих дејстава, за становништво и благостање људи у Републици Српској трајна је и увијек актуелна привредна функција шума.

Од производње шумских сортимената као примарне привредне дјелатности у 2023. години остварена је вриједност од преко 200 милиона КМ, док је од прикупљених шумских плодова остварена вриједност од око 7 милиона КМ.

Шумама Републике Српске газдује се примјеном свих начела дуготрајног искоришћавања шума у сврху садашњег и будућег испуњавања одговарајуће еколошке, економске и друштвене функције шума на локалном, националном и глобалном нивоу.

1. Искоришћавање шума

хиљ. м³

	Посјечена бруто дрвна маса			Лишћара	Четинара
	укупно	државне шуме	приватне шуме		
2019	3 072	2 628	444	1 738	1 334
2020	2 950	2 685	266	1 574	1 376
2021	2 890	2 475	415	1 558	1 332
2022	2 965	2 580	385	1 625	1 341
2023	2 789	2 465	324	1 518	1 271

Посјечена бруто дрвна маса у шумама и изван шуме у 2023. години нижа је у односу на 2022. годину и износи око 2,8 милиона м³. Од ове суме на државни сектор отпада око 2,5 милиона м³ што је значајно више него у приватном сектору и чини 88,4% укупно посјечене дрвне масе.

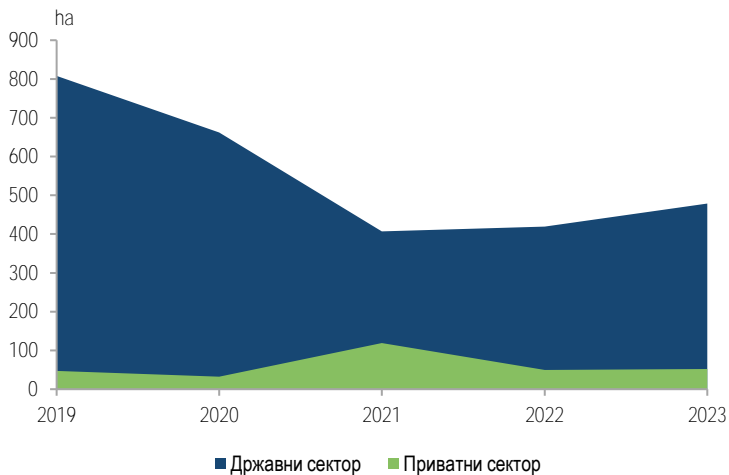
2. Производња и продаја шумских сортимената у државним шумама

м³

	2019	2020	2021	2022	2023
Производња укупно	1 939 364	1 984 780	1 822 566	1 908 961	1 833 566
трупци за резање	963 948	962 806	913 521	966 568	937 108
Продаја укупно	1 916 159	1 939 628	1 864 123	1 924 836	1 799 593
трупци за резање	960 860	953 247	924 449	971 570	919 632

Пошумљавање у Републици Српској за 2023. годину биљежи раст у односу на 2022. годину. Тако је у 2023. години укупна пошумљена површина износила 531 ха и већа је за 13,0% у односу на 2022. годину, док је у односу на 2021. годину већа за 1,0%. Површина пошумљена четинарским врстама износи 405 ха, што чини 76,3% од укупно пошумљених површина током 2023. године.

Графикон 1. Вјештачко пошумљавање

3. Просјечна цијена продатих дрвних сортимената у државним шумама, без ПДВ-а

КМ/м³

	УКУПНО	Четинари	Лишћари
2019	94,83	109,54	81,46
2020	93,63	107,20	81,24
2021	97,19	115,49	81,03
2022	110,74	134,19	91,05
2023	118,60	136,86	102,47

4. Бруто додата вриједност подручја шумарства

	2019	2020	2021	2022	2023
Бруто додата вриједност шумарства, хиљ. КМ	158 022	158 299	160 124	205 013	229 298
Бруто домаћи производ у тржишним цијенама, хиљ. КМ	11 251 324	11 131 849	12 499 537	14 535 309	16 073 823
Структура, %	1,4	1,4	1,3	1,4	1,4

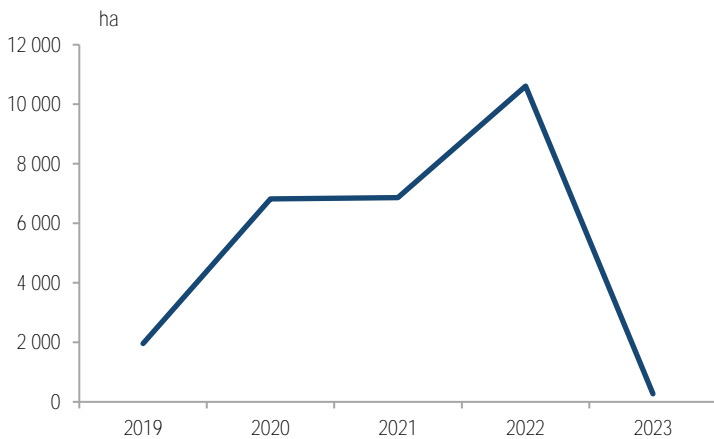

Према стандардној међународној трговинској класификацији (СМТК рев.4) комерцијално шумарство и индустрија¹⁾ заснована на дрвету као сировини учествују значајно у структури извоза Републике Српске у 2023. години са 13,4%, односно у износу од 693 милиона КМ.

Шта је шума? Шума има много различитих дефиниција, а према Закону о шумама Републике Српске шума је површина обрасла шумским врстама дрвећа, на површини већој од 0,16 ha минималне ширине 20 m са степеном прекривености земљишта крошњама стабала минимално 20% и већим, без обзира да ли је ријеч о подмлатку или одраслим стаблима било из сјемена или избојака из пањева или жила.

¹⁾ Прерада дрвета и производа од дрвета и плуте, осим намјештаја, производња папира и производа од папира

Графикон 2. Површине шума и шумског земљишта захваћене пожаром

Штете од пожара у 2023. години евидентирани су на површини од 270 ha, са оштећеном дрвном масом од 3 913 m³ и најмање су у последњих пет година.

ПОЉОПРИВРЕДА

ПОЉОПРИВРЕДА

Окуси се не рађају него стварају.

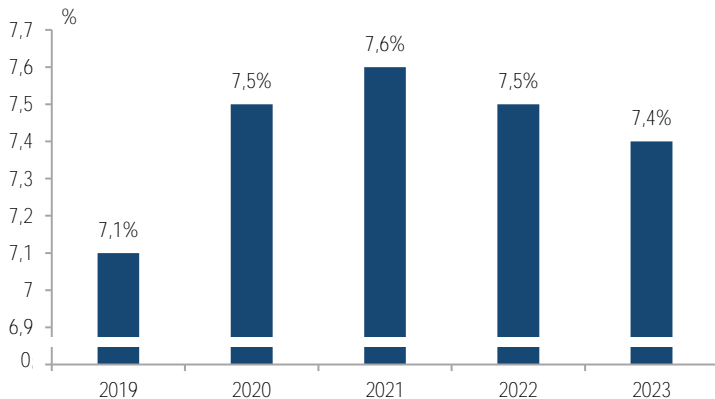
Марк Твен

Учешће пољопривреде у формирању БДП-а 7,4%

Учешће бруто додате вриједности пољопривреде у формирању бруто домаћег производа Републике Српске у 2023. години износи 7,4%, што је за 0,1% мања вриједност од прошлогодишњег учешћа.

Са учешћем од 9,7% у формирању бруто домаћег производа агроиндустрија¹⁾, тј. производња и прерада пољопривредних производа, представља једну од најзначајнијих области економије у Републици Српској.

Графикон 1. Учешће пољопривреде у структури БДП-а

¹⁾ Подручје А област 01 и подручје С област 10, 11 и 12 по КД засноване на NACE Rev.2.

У примарној пољопривреди ангажовано је 13,9% укупно запослених

Према резултатима Анкете о радној снази у 2023. години, у Републици Српској је 57 хиљада запослених радило у пољопривреди. Број запослених у пољопривреди чини 13,9% од укупног броја запослених.

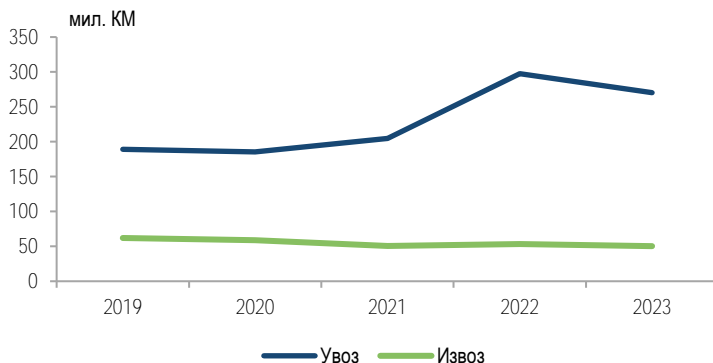
Од укупног броја запослених, у пољопривреди, њих 91,5% је радило пуно радно вријеме, а преосталих 8,5% запослених је радило краће од пуног радног времена. Просјечно трајање седмичног рада у пољопривреди током 2023. године износило је 45,8 часова (45,9 часова код мушкараца и 45,8 часова код жена).

Вриједност остварене спољнотрговинске размјене пољопривредних производа износи 320,7 милиона КМ

Укупна спољнотрговинска размјена пољопривредних производа у 2023. години износила је 320,7 милиона КМ и мања је за 8,6% или 30 милиона КМ у односу на прошлу годину. У 2023. години, трговина пољопривредним производима чинила је 2,6% од укупне међународне трговине Републике Српске, при чему је удио у укупном увозу (3,8%) значајно већи од удјела у извозу (1,0%).

Укупан увоз пољопривредних производа у 2023. години износио је 270,4 милиона КМ и у односу на прошлогодишњу вриједност мањи је за 27,1 милион КМ или 9,1%. Истовремено, вриједност укупног извоза пољопривредних производа износила је 50,3 милиона КМ, што је мањи износ за 2,9 милиона КМ или 5,5% у односу на прошлогодишњу вриједност.

Графикон 2. Вриједност реализованог годишњег увоза и извоза пољопривредних производа

Повећање цијена сточарских производа за 55,9% и биљних производа за 32,1%

Код велике већине биљних и сточарских производа у 2023. години су забиљежене значајно више цијене у односу на цијене из претходне године.

Подаци Завода показују да је током 2023. године просјечна цијена пољопривредних производа, у цјелини, у Републици Српској порасла за 48,5% у односу на претходну годину. Посматрано по појединим врстама производа, највећи раст цијена је забиљежен код црног лука (+85,3%), кромпира (+83,7%), конзумних јаја (+74,6%) и свиња (+73,0%).

У истом периоду је забиљежен значајан раст просјечних цијена добара и услуга које се користе у пољопривреди у вриједности од 35,3%. У оквиру ове групе средстава, која се користе у пољопривреди, дошло је до значајног повећања цијена ђубрива и средстава за оплемењивање земљишта (+84,8%), одржавање опреме (+57,4%) и сточне хране (+44,1%).

Током 2023. године, остварена је рекордна производња кокошијих јаја од 423 милиона комада и забиљежена највећа тржишна цијена у износу 0,24 КМ по комаду, тако да живинарство у Републици Српској и даље представља најконкурентнији дио домаће пољопривреде.

Вриједност остварене пољопривредне производње у 2023. години износила је око двије милијарде и 164 милиона КМ

У 2023. години вриједност укупне пољопривредне производње²⁾ износила је око двије милијарде и 164 милиона КМ, што је повећање од 5% у односу на претходну годину.

У истом периоду вриједност укупне међуфазне потрошње пољопривреде³⁾ износила је око милијарду и 154 милиона КМ што је у односу на претходну годину смањење од 5,2%. Међуфазна потрошња у пољопривреди у 2023. години чинила је 53,3% вриједности укупне производње пољопривреде.

²⁾ Вриједност пољопривредне производње једнака је збиру вриједности биљне производње, сточарске производње, пољопривредних услуга и вриједности производње неодвојивих непољопривредних секундарних активности газдинстава.

³⁾ Међуфазна потрошња пољопривреде је вриједност утрошеног репроматеријала и услуга (инпута) у пољопривреди у обављању пољопривредне производње. Исказује се у куповним цијенама.

ТУРИЗАМ

ТУРИЗАМ

Гдје год да идеш, понеси своје срце са собом.

Конфуције

Од почетка праћења статистике туризма, 2023. година биљежи се као рекордна година по оствареном броју ноћења. Пандемија је иза нас, и може се констатовати тренд раста броја посјета гостију, као и повећање квалитета у сектору туризма.

Око 43% ноћења остварили су домаћи туристи, а страни око 57%. Пораст удјела ноћења страних туриста је око 10% у односу на 2022. годину.

Значајно је истаћи раст броја ноћења у појединим осталим туристичким мјестима попут Бање Луке и Требиња, као и у неким бањским мјестима (Бања Врућица код Теслића).

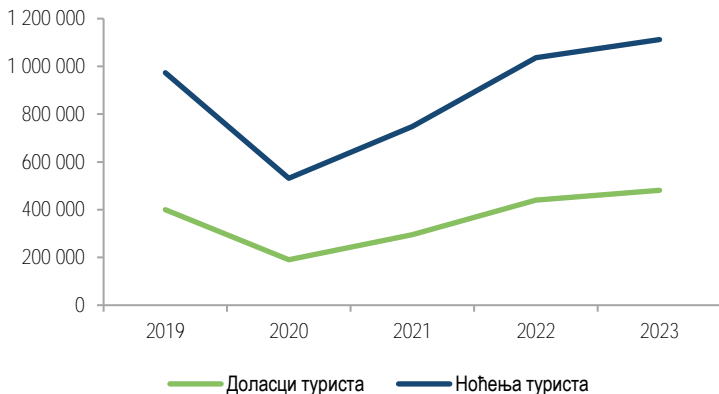

Након периода стагнације у претходне три године, 2023. године је опет дошло до већег удјела броја ноћења страних туриста у односу на ноћења домаћих – 631 577 (56,8%).

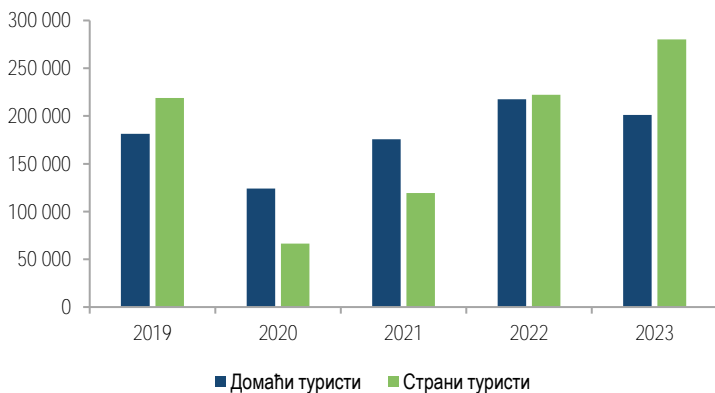

До повећања броја долазака туриста у 2023. години дошло је за 9,4% и броја ноћења туриста за 7,3%, а у односу на 2022. годину. Од укупно остварених ноћења страних туриста, туристи из Србије биљеже највећи удио са 33,0%, слиједе туристи из Хрватске са удјелом од 20,9%, те туристи из Словеније са 12,6% удјела.

Код ноћења страних туриста из свих осталих земаља, предњаче гости из Турске, Црне Горе, Њемачке, Аустрије и Италије.

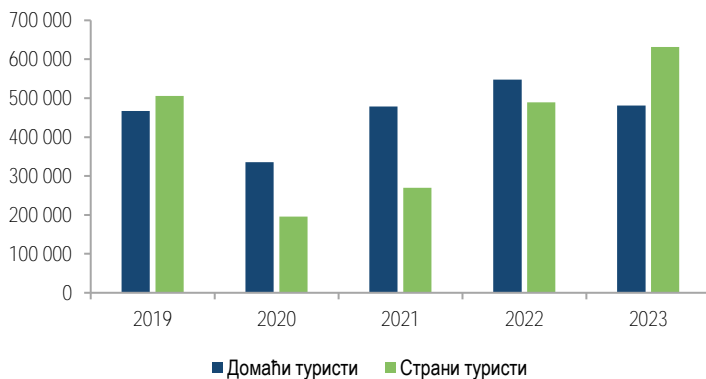

Графикон 1. Доласци и ноћења туриста ¹⁾

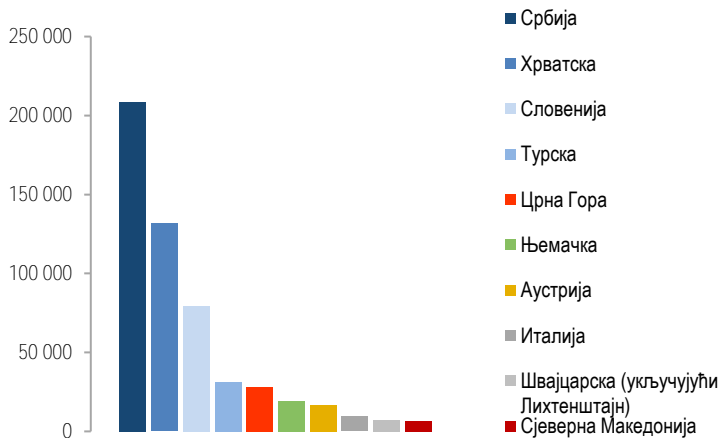

Графикон 2. Доласци домаћих и страних туриста ¹⁾

¹⁾ Од јануара 2013. године, објекти за смјештај у бањским мјестима у којима особе бораве ради медицинске рехабилитације, приказују доласке и ноћења само за особе које саме носе накнаду за тај боравак.

Графикон 3. Ноћења домаћих и страних туриста ¹⁾

Графикон 4. Ноћења страних туриста по земљи пребивалишта (са највећим удјелом ноћења), 2023.¹⁾

САОБРАЋАЈ И ВЕЗЕ

САОБРАЋАЈ И ВЕЗЕ

Док истина обује ципеле, лаж пропуће пола свијета.

Марк Твен

Превоз путника и робе

У 2023. години превезено је око 16 милиона путника, што је за 0,3% више него претходне године. Од укупног броја путника, градско-приградским превозом превезе се око 80% путника.

1. Превоз путника и робе по гранама саобраћаја

	2019 ¹⁾	2020	2021	2022	2023
ДРУМСКИ И ГРАДСКИ САОБРАЋАЈ					
Дужина путева, km ²⁾	13 947	14 162	14 346	14 410	14 503
Превезени путници, хиљ.	25 566	13 485	14 945	15 522	15 558
Превезена роба, хиљ. t	2 940	2 982	3 420	3 665	3 083
ЖЕЉЕЗНИЧКИ САОБРАЋАЈ					
Дужина пруге, km	417	417	417	417	417
Превезени путници, хиљ.	160	58	60	82	89
Превезена роба, хиљ. t	4 567	3 798	4 385	4 791	4 474
УСЛУГЕ У ВАЗДУШНОМ САОБРАЋАЈУ					
Број летова	2 464	1 436	2 716	4 064	4 428
Број путника	149 968	43 962	139 898	343 008	460 730

¹⁾ У 2019. години смањење дужине путне мреже проузроковала је прекатегоризација магистралних и регионалних путева у локалне.

²⁾ Извор: Јединице локалне самоуправе, ЈП „Путеви Републике Српске” и ЈП „Аутопутеви Републике Српске”.

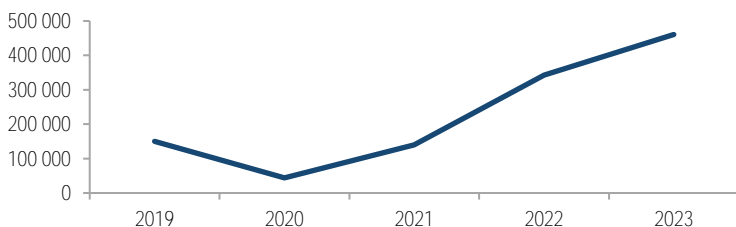

Жељезничким саобраћајем превезено је 6,6% мање робе него у 2022. години, док је превоз робе друмским саобраћајем мањи за 16,0%. Од укупно превезене робе, жељезничким саобраћајем превезе се око 60% робе.

Ваздушни саобраћај

Ваздушни саобраћај биљежи тенденцију раста броја превезених путника, као резултат увођења нових линија међународног саобраћаја. Број превезених путника већи је за 34,3%, док је број летова већи за 9,0% у односу на претходну годину.

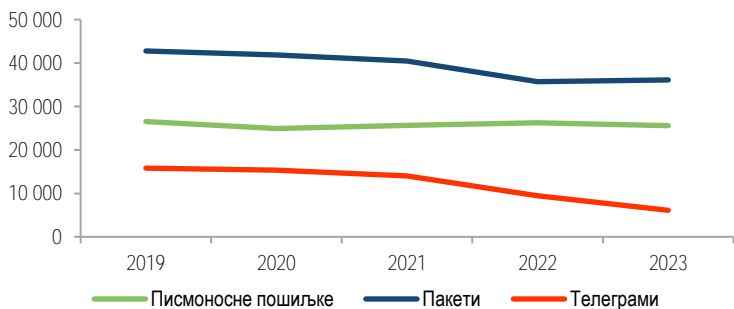

Графикон 1. Развој ваздушног саобраћаја Републике Српске (превезени путници)

Поштанске активности

Број писмоносних пошिल्ки у 2023. години мањи је за 2,3%, док је број пакетских пошिल्ки већи за 1,2% у односу на претходну годину.

Графикон 2. Поштанске активности

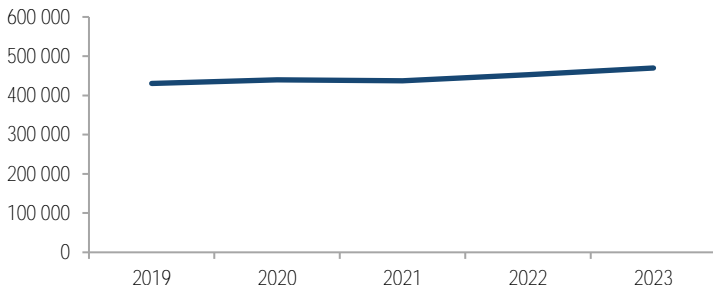

Регистрована возила

У Републици Српској, у 2023. години, регистровано је 469 931 возило што је за 3,8% више регистрованих возила него у 2022. години.

Од укупног броја регистрованих возила, чак 82,4% односи се на регистроване путничке аутомобиле.

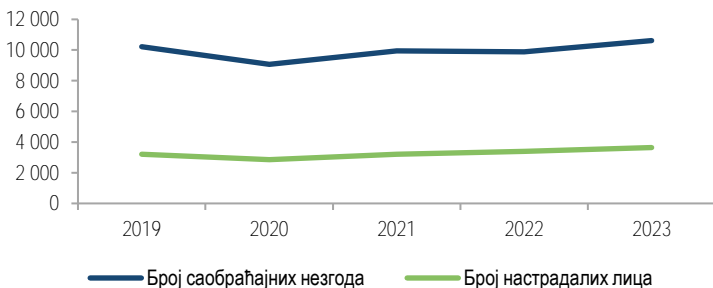

Графикон 3. Укупан број регистрованих возила

Саобраћајне незгоде

У Републици Српској у 2023. години број саобраћајних незгода већи је за 7,3% у односу на 2022. годину. Број погинулих лица већи је за 9,0%, док је број повријеђених лица у саобраћајним незгодама већи за 7,3% у односу на претходну годину.

Графикон 4. Број саобраћајних незгода и настрадалих лица

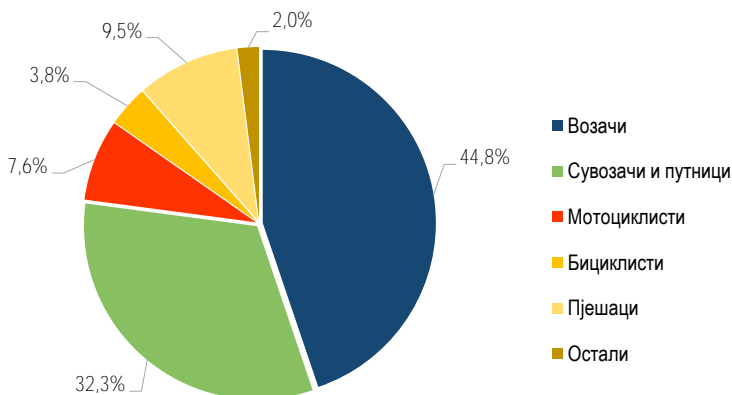

Највећи број саобраћајних незгода догађа се понедељком и петком.

Најугроженији учесници у саобраћајним незгодама били су возачи (44,8%), сувозачи и путници (32,3%).

Најчешћи узрок саобраћајних незгода била је неприлагођена и непрописна брзина кретања возила, те неодржавање одстојања.

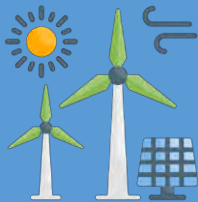
Графикон 5. Повријеђена лица према својству учесника у саобраћајној незгоди, 2023.

Графикон 5. Број саобраћајних незгода и настрадалих лица

ЕНЕРГЕТИКА

ЕНЕРГЕТИКА

Док год има мрака има и сванућа.

Иво Андрић

Производњом у домаћим електранама задовољавају се укупне потребе за електричном енергијом у Републици Српској, а вишак се извози на друга тржишта. Сигурност снабдијевања је висока с обзиром да се користе домаћи извори примарне енергије.

Укупна нето производња електричне енергије у 2023. години износила је 8 076 GWh. У структури укупне нето производње термоелектране су учествовале са 61,8%, хидроелектране са 36,8%, а остали произвођачи са 1,4%.

У 2023. години регистрован је значајан пораст производње електричне енергије у хидроелектранама.

Графикон 1. Нето производња и финална потрошња електричне енергије

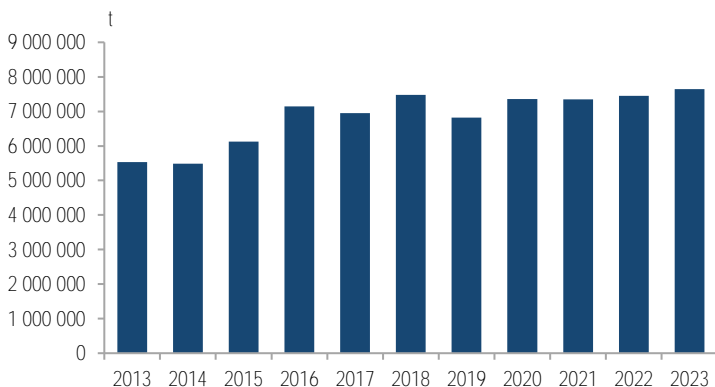
Забилежен раст производње угља у рудницима

Значајне природне ресурсе у Републици Српској представљају мрки угљ и лигнит. У односу на 2022. годину производња угља у 2023. години је већа за 2,7% и представља до сада највећу остварену производњу у рудницима.

Од укупно расположиве количине угља у Републици Српској око 95% троши се за производњу енергије, док се остатак користи у широкој потрошњи.

Највећи потрошач угља у оквиру финалне потрошње је индустрија са учешћем од 69,2%. У сектору индустрије око 90% угља троши се у области обојених метала.

Графикон 2. Производња угља

Будући да Република Српска нема сопствених извора природног гаса, сву потребну количину увози. У финалној потрошњи природног гаса највеће учешће има индустрија са 87,4% док је преосталих 12,6% распоређено на домаћинства, саобраћај и остале потрошаче. У оквиру финалне потрошње природног гаса у индустрији, највише учествује област обојених метала са 92,1%.

Највише топлоте добијено из биомасе

Учешће топлотне енергије добијене из биомасе у укупној производњи топлоте у 2023. години је 62,9%.

Потрошња електричне енергије по становнику у 2023. години износила је 3 807 kWh.

1. Производња и финална потрошња горива и енергије

	2019	2020	2021	2022	2023
Производња горива и енергије					
Мрки угаљ (хиљ. t)	2 045	2 107	2 056	2 129	2 271
Лигнит (хиљ. t)	4 774	5 247	5 291	5 318	5 375
Електрична енергија ¹⁾ (GWh)	7 303	7 375	8 012	7 418	8 076
Хидроелектране ¹⁾ (GWh)	2 146	2 017	2 943	2 226	3 152
Термоелектране ¹⁾ (GWh)	5 085	5 288	4 980	5 084	4 811
Остала производња ¹⁾ (GWh)	72	70	89	108	113
Топлота (TJ)	1 517	1 552	1 674	1 496	1 398
Биогас (хиљ. m ³)	3 547	5 455	3 843	3 687	2 938
Финална потрошња горива и енергије					
Мрки угаљ (хиљ. t)	251	200	254	266	260
Лигнит (хиљ. t)	81	53	66	58	38
Камени угаљ (хиљ. t)	22	12	26	26	5
Електрична енергија (GWh)	3 687	3 491	3 820	3 876	3 635
Топлота (TJ)	1 395	1 424	1 539	1 366	1 271
Природни гас (хиљ. Sm ³)	52 134	34 354	38 672	36 246	36 854
Биогас (хиљ. m ³)	-	-	1 925	1 854	1 462

¹⁾ Производња на прагу

У 2023. години око 520 милиона КМ уложено у енергетику

Остварене инвестиције у нова стална средства у енергетику (области 05, 19 и 35) износе око 520 милиона КМ, што чини 21,7% укупно остварених инвестиција у нова стална средства у Републици Српској у 2023. години.

Учешће енергетике у укупном бруто домаћем производу је 7,0%.

Око 11 хиљада радника запослено је у енергетици, што представља 4,7% од укупно запослених у Републици Српској. Број запослених у енергетици у 2023. години, у поређењу са 2022. годином, већи је за 2,4%.

ЖИВОТНА СРЕДИНА

ЖИВОТНА СРЕДИНА

Живот је цвијет чија је љубав мед.

Виктор Иго

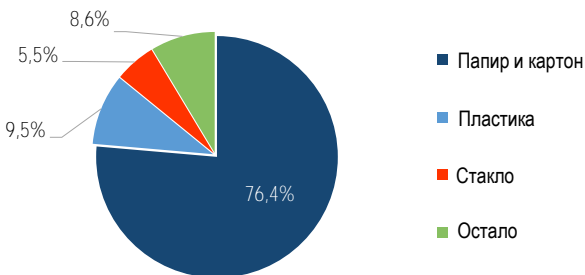
Комунални отпад, показатељ образаца потрошње и ефикасности система управљања отпадом

Генерисање отпада и начини његовог збрињавања представљају комплексне показатеље образаца потрошње, ефикасности система управљања отпадом и, на крају, степена економског развоја друштва. Најпожељнији облик збрињавања отпада је поновна употреба и рециклажа.

У Републици Српској је у 2023. години прикупљено 292 555 t комуналног отпада, што је пораст за 1,1% у односу на претходну годину, односно за 6,1% у односу на 2019. годину. У истом периоду, 2019-2023. година, укупна количина произведеног комуналног отпада пала је за 5,7%. Забиљежени однос количине прикупљеног и укупно произведеног отпада упућује, између осталог, на пад броја становника и истовремено повећање постотка становништва обухваћеног услугом јавног одвоза отпада и то за 8,6 процентних поена у посматраном периоду.

У току 2023. године отпад се, углавном, одлагао на општинске и регионале депоније, чак 99% укупно прикупљеног отпада. Преосталих 1% или 2 844 t, предато је секундарним оператерима на даље збрињавање.

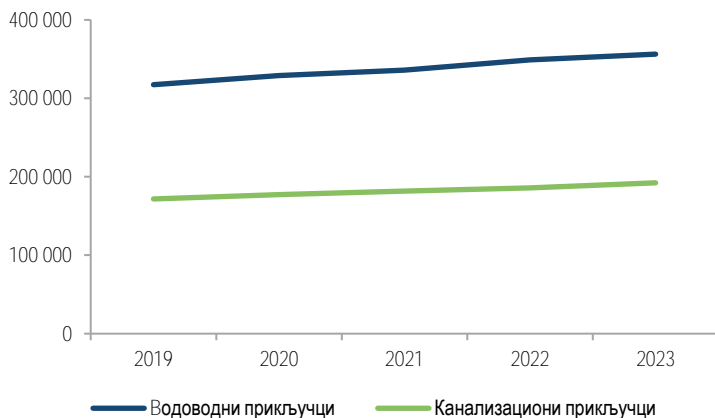
Графикон 1. Комунални отпад предат на прераду, по врстама, 2023.

Јавним комуналним услугама обухваћено све више становништва

Током периода 2019-2023. година растао је број становника који имају приступ услугама јавног водоснабдијевања и јавне одводње отпадне воде. Број домаћинстава прикључених на јавну водоводну и јавну канализациону мрежу у датом периоду порастао је за скоро исти постотак, око 12%.

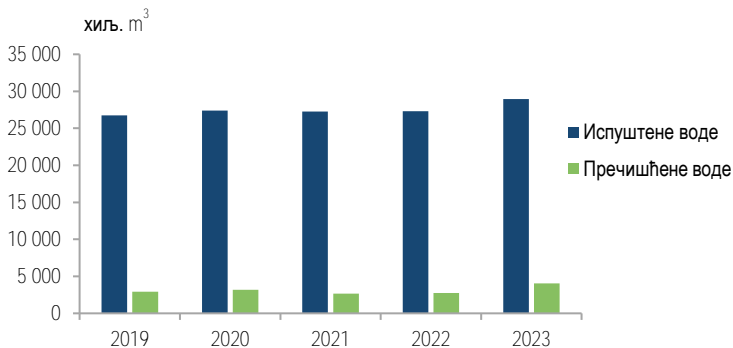

Графикон 2. Број водоводних и канализационих прикључака

Домаћинства су у 2023. години од јавних водовода преузела 44 025 хиљада m^3 воде за пиће, што чини скоро 71% укупно испоручене воде у систему јавног водоснабдијевања. Истовремено, домаћинства су била извор око 81% укупно испуштене отпадне воде у јавну канализацију.

Прије испуштања у јавну канализацију у 2023. години пречишћено је 4 047 хиљада m^3 отпадне комуналне воде, што је повећање од око 38% у односу на 2019. годину.

Графикон 3. Испуштене и пречишћене отпадне комуналне воде

За услугу одводње отпадних вода и одржавања јавне канализационе мреже јавна комунална предузећа су у 2023. години приходовала 12 312 288 КМ, односно 15% више него прије пет година. Приход од услуге одвоза и збрињавања комуналног отпада у 2023. години био је преко пет пута већи у односу на приход од управљања отпадним водама, односно 68 152 985 КМ. Посматрано у периоду 2019-2023. година, забиљежен је пораст ове врсте прихода за 28%.

Услугу јавног водоснабдијевања у 2023. години користило је 91% становништва, јавног одвоза отпада скоро 78% и услугу јавне одводње отпадних вода 49% становништва Републике Српске.

ВОДИЧ ЗА КОРИСНИКЕ

Поштовани корисници,

Ова публикација намијењена је широком кругу корисника и даје основне показатеље стања и промјена економског и друштвеног живота Републике Српске.

За податке у табелама и графиконима испод којих није наведен извор података, извор представљају редовне статистичке активности које спроводи Републички завод за статистику.

За табеле и графиконе који приказују податке прикупљене и обрађене од стране других овлашћених органа и организација, извор података је увијек наведен испод табеле, односно графикона.

Због боље прегледности, подаци у неким табелама и графиконима исказани су у већим јединицама мјере (хиљаде, милиони), а усљед заокруживања, укупни износи не слажу се увијек са збиром података за појединачне категорије.

Подаци који се дају по одређеним нивоима класификације дјелатности, исказани су према КД БиХ 2010, која садржајно и структурно у потпуности одговара ЕУ Статистичкој класификацији дјелатности NACE Rev.2.

Због усаглашавања са важећим прописима из области краткорочних статистика и ЕУ стандардима, Републички завод за статистику, од 2015. године, умјесто тромјесечног истраживања угоститељства спроводи истраживање „Квартални показатељи у хотелијерству и угоститељству”, са основним циљем редовне производње и објављивања релативних показатеља у тромјесечној динамици. Подаци новог истраживања повезани су са подацима за претходне године прерачуном преко стопа раста, што је омогућило очување серије индекса из области угоститељства.

Напомена: У поглављима у којима су табеларно приказани подаци у вези са КД БиХ, подручја класификације дјелатности приказана су словним ознакама по енглеском алфabetу, у складу са међународним означавањем, а пуно објашњење наведених ознака дато је у поглављу „Подручја дјелатности”.

Приликом коришћења података из ове публикације, молимо вас да наведете извор (Републички завод за статистику - „Ово је Република Српска, 2024.”).

ЗНАКОВИ И СКРАЋЕНИЦЕ

-	нема појаве
...	не располаже се податком
0	податак је мањи од 0,5 од дате јединице мјере
Ø	просјек
()	податак је мање поуздан - коефицијент варијације (CV) мањи од 0,2 а једнак или већи од 0,1 или изражено у процентима $10\% \leq CV < 20\%$
(())	податак је непоуздан - коефицијент варијације (CV) мањи од 0,3 а једнак или већи од 0,2 или изражено у процентима $20\% \leq CV < 30\%$
•	податак је екстремно непоуздан - коефицијент варијације (CV) једнак или већи од 0,3 или изражено у процентима $CV \geq 30\%$
.	подаци су статистички непоуздани (до 20 појава)
*	исправљен податак
***	повјерљив податак
)	ознака за напомену у табели
°C	степен целзијуса
m	метар
m ²	квадратни метар
m ³	кубни метар
km	километар
km ²	квадратни километар
м.н.в.	метара надморске висине
ha	хектар
t	тона
kW	киловат
GWh	гигават час
Gg	гигаграм
CO ₂ -eq	еквивалентни угљен-диоксид
хиљ.	хиљаду
мил.	милион
млрд.	милијарду
ком.	комад
Sm ³	стандардни метар кубни гаса
АПД	Анкета о потрошњи домаћинства
АРС	Анкета о радној снази
БДП	Бруто домаћи производ
COICOP	Класификација личне потрошње према намјени
ISCED	Међународна стандардна класификација образовања
NACE Rev. 2	Европска класификација дјелатности
КМ	конвертибилна марка
КД	Класификација дјелатности

ПОДРУЧЈА ДЈЕЛАТНОСТИ ¹⁾

A	Пољопривреда, шумарство и риболов
B	Вађење руда и камена
C	Прерађивачка индустрија
D	Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација
E	Снабдијевање водом, канализација, управљање отпадом и дјелатности санације (ремедијације) животне средине
F	Грађевинарство
G	Трговина на велико и на мало; поправка моторних возила и мотоцикала
H	Саобраћај и складиштење
I	Дјелатност пружања смјештаја, припреме и послуживања хране; хотелијерство и угоститељство
J	Информације и комуникације
K	Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања
L	Пословање некретнинама
M	Стручне, научне и техничке дјелатности
N	Административне и помоћне услужне дјелатности
O	Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање
P	Образовање
Q	Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада
R	Умјетност, забава и рекреација
S	Остале услужне дјелатности
T	Дјелатности домаћинства као послодаваца; дјелатности домаћинства која производе различиту робу и обављају различите услуге за сопствену употребу
U	Дјелатности екстериторијалних организација и органа

¹⁾ Према Уредби о класификацији дјелатности Републике Српске („Службени гласник Републике Српске”, број 8/14).

МАЛА ШКОЛА СТАТИСТИКЕ

На крају, поштовани читаоци, желимо да у овој књизи имате при руци неколико мање познатих појмова из статистике – није их лоше знати.

ПОЈМОВИ

Статистика: Статистика је наука која се бави прикупљањем, анализом и тумачењем података варијабилних појава, заснована на теорији вјероватноће.

Статистички скуп: Статистички скуп (основни скуп или популација) је скуп свих елемената на којима се извесна варијабилна појава испољава и статистички посматра.

Обиљежје: Особине по којима се јединице статистичког скупа међу собом *разликују*, а које су предмет статистичког истраживања, називамо обиљежјима (промијенљивим или варијаблама). Различити видови у којима се једно обиљежје може јавити називају се **модалитетима** или **вриједностима** тога обиљежја.

Статистички узорак: Статистички узорак представља *дио* статистичког скупа на основу чијих особина доносимо статистичке закључке о одговарајућим карактеристикама популације из које је изабран.

Репрезентативни узорак: Узорак је репрезентативан ако својим особинама вјерно одсликава особине статистичког скупа из којег је изабран.

Статистички попис: Статистичким пописом (енг. *census*) обухватају се све јединице скупа у одређеном моменту који се назива **критични моменат**.

Статистичке серије: Статистичке серије представљају низове података сређених по вриједностима обиљежја или хронологији. Ако су уређене по обиљежју представљају **серије структуре**, а ако су уређене по хронологији представљају **временске серије**.

Аритметичка средина: Аритметичка средина (енг. *arithmetic mean* или *mean*) је у пракси најчешће коришћена средња вриједност. Популарно се још назива **просјек**. Израчунава се тако што се збир вриједности посматраног обиљежја подијели њиховим бројем.

Геометријска средина: Геометријска средина представља мјеру централне тенденције која изравнава пропорционалне промјене између података посматране серије. Израчунава се тако што се вриједности обилежја међусобно помноже, а затим се из тог производа пронађе коријен са изложоцем који је једнак броју посматраних јединица.

Медијана: Медијана је вриједност обилежја која се налази у средини серије чији су подаци сређени по величини. Дијели серију података на два једнака дијела (50% јединица су према вриједности обилежја мање, а 50% веће од медијане).

Варијанса: Варијанса показује просјек квадрата одступања свих података од њихове аритметичке средине.

Стандардна девијација: Стандардна девијација представља просјечно одступање свих појединачних података од њихове аритметичке средине. Стандардна девијација може се израчунати директно из варијансе, односно као позитивна вриједност квадратног коријена варијансе.

Индекси: Индекси су релативни бројеви који показују однос нивоа једне или више појава у текућем (посматраном) периоду у односу на базни период. Најчешће се исказују у процентима.

Текући период: Текући период (година, тромјесечје, мјесец и сл.) је временски период у коме се посматра ниво појаве, док се период са којим се тај ниво пореди назива **базним периодом** или **базом**.

Просјечна стопа раста: Просјечна стопа раста (геометријска стопа раста) представља стопу по којој се појава просјечно повећава или смањује у периоду обухваћеним временском серијом.

Временске серије: Временске серије представљају низове нумеричких података о појави који су сложени хронолошким редослиједом у сукцесивним, једнаким, временским периодима.

Тренд: Тренд (секуларна тенденција) је развојна тенденција појаве у оквиру посматраног временског периода.

Десезонирање: Десезонирање је поступак којим се из оригиналних података временске серије одстрањује сезонски утицај. У мултипликативном моделу ово се постиже дијелењем оригиналних података са сезонским индексима и множењем са 100.

Извор: Ловрић, М.; Комић, Ј.; Стевић, С. (2006). Статистичка анализа – методи и примјена, Бања Лука, Економски факултет Универзитета у Бањој Луци.

